

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آباد کی دفاعی

پایہ نهم دورہ اول متوسطہ

۱۳۹۶

عنوان و نام پدیدآور: آمادگی دفاعی پایه نهم دوره اول متوسطه [کتاب‌های درسی]: ۱۴۴ / برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری؛ مؤلفان: خدایار ابراهیمی... [و دیگران]؛ وزارت آموزش و پرورش. سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. ● مشخصات نشر: تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۶ ● مشخصات ظاهری: ۱۱۲ص. : مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)، نقشه (رنگی)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵-۲۴۱۹-۰ ● وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا یادداشت: مؤلفان: خدایار ابراهیمی... [و دیگران] ● یادداشت: شورای برنامه‌ریزی: خدایار ابراهیمی... [و دیگران] ● موضوع: دفاع ملی ● شناسه افزوده: ابراهیمی، خدایار ● شناسه افزوده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی ● شناسه افزوده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری ● شناسه افزوده: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران ● رده‌بندی دیویی: ۱۴۴ ک ۳۷۳ ● شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۷۷۷۷۶۶

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	آمادگی دفاعی پایه نهم دوره اول متوسطه - ۱۴۴
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	خدایار ابراهیمی، احمد باغ‌شبیخی، یارمحمد بای، علی تقوایی، قاسم جهانی، مریم دلاوری، محمود سلیمانی، شهاب قهرمانی، رحمت‌اله مشهدی، محمدرضا مقدادی، عسگر ملکی‌پیرجندی، محمدرضا نایینی و احمد یارمحمدی (اعضای شورای برنامه‌ریزی) خدایار ابراهیمی، یارمحمد بای، محمود سلیمانی، محمدرضا مقدادی و احمد یارمحمدی (اعضای گروه تألیف) - محمدرضا مقدادی، شهاب قهرمانی (بازنگری و اصلاح کلی) - سید امیر رون (ناظر محتوا) - علی احسان‌سیف، ویدا حنمستی (تدوین بخش زلزله) - با همکاری سازمان بسیج دانش‌آموزی و پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس - جعفر ربانی، سید اکبر میرجعفری (ویراستار)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری‌یونسی (مدیر هنری) - مهدی کریم‌خانی (صفحه‌آرا و طراح جلد) - محمدحسن معماری (تصویرگر) - زهرا ایمانی‌نصر، فاطمه باقری‌مهر، علیرضا ملک‌ان، حسین قاسم‌پور اقدم، فاطمه پزشکی، مریم دهقان‌زاده، فاطمه رئیس‌یان فیروزآباد (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه: www.irtxtbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ سوم ۱۳۹۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکسبرداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

هر انسان مخلص و متعهدی که آمادگی دفاعی را لازمهٔ حیات جامعهٔ
اسلامی بداند در نزد خدا آبرو پیدا می‌کند.
امام خمینی «قدس سرّه الشریف»

فهرست

- درس اوّل: امنیت، تهدید..... ۹
- درس دوم: تهاجم و دفاع..... ۱۵
- درس سوم: انقلاب اسلامی، تداوم نهضت عاشورا..... ۲۱
- درس چهارم: بسیج، مدرسه عشق..... ۲۷
- درس پنجم: دوران دفاع مقدس..... ۳۳
- درس ششم: مردان مبارز و زنان قهرمان..... ۴۵
- درس هفتم: پدافند غیرعامل..... ۵۹
- درس هشتم: جنگ نرم..... ۶۷
- درس نهم: نظام جمع و جنگ افزارشناسی..... ۷۷
- درس دهم: آمادگی در برابر زمین لرزه..... ۸۷
- درس یازدهم: ایمنی در برابر زمین لرزه..... ۹۳
- درس دوازدهم: در زمان وقوع و بعد از زمین لرزه چه باید کرد؟..... ۱۰۱

محمدحسین فهمیده، فرزند محمدتقی در سال ۱۳۴۶ در خانواده‌ای مذهبی در قم چشم به جهان گشود. او دوران کودکی را در کنار خانواده‌اش سپری کرد. محمدحسین تا چهارم ابتدایی را در قم گذراند. سپس با خانواده‌اش به کرج کوچ کرد و تحصیلاتش را در آنجا ادامه داد.

شهید فهمیده، خوش برخورد، شجاع، باغیرت و کوشا بود و علاقه زیادی به مطالعه داشت. او با اینکه به سن تکلیف نرسیده بود، نماز می‌خواند و احترام خاصی برای والدینش قائل بود.

امام بزرگوارمان از این نوجوان ۱۳ ساله به عنوان رهبر یاد فرموده‌اند و بدین گونه نام و یاد او، منشأ حماسه‌های بزرگ شد. او با وجود سن کم، خود را به خرمشهر قهرمان رساند و در ۸ آبان ۱۳۵۹ به شهادت رسید.

روز هشتم آبان به یاد این نوجوان بسیجی، روز بسیج دانش‌آموزی و روز نوجوان نام‌گذاری شده است. شهید فهمیده نه تنها اسوه رشادت و مقاومت ملی، بلکه الگوی همه نوجوانان و جوانان برای یک زندگی آگاهانه و شجاعانه در دفاع از اسلام و میهن اسلامی است.

گفتنی است داوود برادر او نیز، سه سال بعد از شهادت محمدحسین در جبهه‌های نبرد به شهادت رسید.

سخنی با دبیران گرامی

درس آمادگی دفاعی در حال حاضر جزء دروس الزامی دوره اول و دوم متوسطه است. عناوین درسی این کتاب براساس نقشه جدید درس آمادگی دفاعی تعیین شده و محتوای آن با در نظر گرفتن شرایط دنیای امروز و متناسب با نیاز دانش‌آموزان برنامه‌ریزی شده است. براین اساس موضوعاتی همچون امنیت، تهدید، تهاجم، انواع دفاع، پدافند غیرعامل و جنگ نرم محورهای اصلی کتاب را تشکیل می‌دهند.

همچنین بسیج و وظایف آن در دوران کنونی، مروری بر هشت سال دفاع مقدس، شناخت زنان قهرمان و مردان مبارز به منظور الگو گرفتن از آنها، از دیگر مباحث مهم این کتاب‌اند. وضعیت و شرایط دنیای امروز و فریب‌کاری و توطئه‌های مختلف قدرت‌های سیاسی و نظامی جهان می‌طلبد که نوجوانان و جوانان عزیز با هوشیاری کامل به حوادث و اتفاقات سیاسی و اجتماعی توجه کنند، تا بتوانند با انتخاب مناسب‌ترین راه، نقش مؤثری در حفظ استقلال فرهنگی و سیاسی کشور و پیشرفت میهن داشته باشند.

با توجه به توضیحات فوق، به‌منظور اجرای مناسب این برنامه درسی و تحقق اهداف پیش‌بینی شده، از دبیران گرامی و دانش‌آموزان عزیز انتظار می‌رود به نکات ذیل توجه کنند:

۱- از آنجا که محتوای این کتاب براساس روش آموزشی فعال تألیف شده، از دانش‌آموزان خواسته می‌شود که با مشارکت در پاسخ دادن به پرسش‌های متن هر درس و انجام فعالیت‌های انفرادی و جمعی، در آموزش درس نقش فعال داشته باشند.

به دبیران محترم توصیه می‌شود با استفاده از مشارکت دانش‌آموزان، کلاس درس را به‌گونه‌ای هدایت کنند تا جریان یاددهی و یادگیری به‌صورت مطلوب انجام پذیرد.

۲- نحوه ارزشیابی درس براساس دو بخش ۱۲ نمره کتبی و ۸ نمره عملی است که طی دستورالعملی

به مدارس ابلاغ می‌شود.

۳- به دبیران محترم توصیه می‌شود برای آموزش مطلوب برخی از دروس مانند مردان مبارز، زنان قهرمان، بسیج، دفاع مقدس و ...، از حضور معنوی ایثارگران دوران دفاع مقدس در مدرسه به‌منظور انتقال مفاهیم و ارزش‌های آن دوران به دانش‌آموزان استفاده کنند.

۴- دبیران گرامی می‌توانند با هماهنگی مسئولان مدرسه و سازمان بسیج دانش‌آموزی برخی از دروس مانند پدافند غیرعامل، نظام جمع و جنگ افزارشناسی را با استفاده از طبیعت (کوه، جنگل، پارک)، پادگان‌ها، سایر مراکز آموزشی و یا با حضور مربیان آموزش نظامی به دانش‌آموزان آموزش دهند.

۵- دبیران محترم در نظر داشته باشند که کتاب‌های معرفی شده در پایان کتاب برای تحقیق و پژوهش دانش‌آموزان، منابع مناسب و مفیدی است.

۶- بخش آشنایی با «مین» در درس نهم مخصوص دانش‌آموزان پنج استان آذربایجان غربی، ایلام، خوزستان، کردستان و کرمانشاه است.

در سایر استان‌ها از این بخش به‌عنوان «برای مطالعه بیشتر» استفاده شود. همچنین به دبیران محترم پنج استان یاد شده توصیه می‌شود که بخش آشنایی با «مین» را در یکی از فرصت‌های مناسب اوایل سال تحصیلی به دانش‌آموزان آموزش دهند.

در پایان خداوند بزرگ را سپاسگزاریم که به ما توفیق داد تا این کتاب درسی را آماده کنیم و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهیم.

امیدواریم با تدبیر و تلاش دبیران گرامی و مشارکت فعال دانش‌آموزان، قدمی در جهت حفظ استقلال و سربلندی میهن عزیزمان برداریم.

گروه درسی آمادگی دفاعی

دانش آموز عزیز

اکنون که در کلاس نهم (سال سوم از دوره اول متوسطه) به عنوان یک دانش آموز نوجوان توانایی و دانایی‌های لازم را کسب کرده‌ای تا برای دفاع از خود، سرزمین و دین، درس با اهمیت آمادگی دفاعی را در سال جدید تحصیلی بیاموزی و به کار ببندی بسیار خوشحالیم.

شما در سال‌های قبل با مباحث دفاع مقدس در درس‌های مطالعات اجتماعی، فارسی، هدیه‌های آسمان و برخی از فعالیت‌های درسی و پرورشی آشنا شده‌اید.

کتابی که پیش روی دارید براساس نیازهای خودتان و جامعه اسلامی تهیه شده است. در این کتاب با روش فعال، گروهی و بدون نیاز به حفظ کردن جمله‌ها و دروس با مفاهیم بسیار مهمی چون امنیت، دفاع، زندگی شهیدان دانش آموز و شهدای بزرگ و شاخص، بسیج و انقلاب اسلامی، شهادت و ایثار، پدافند غیرعامل، جنگ نرم و پیشگیری و مواجهه با حوادث ناشی از زلزله اطلاعات و توانایی‌های خود را تکمیل خواهید کرد. برای یادگیری هرچه بهتر این درس لازم است کلیه درس‌ها و فعالیت‌ها را به صورت عملی و با تحقیق، پرسش و بحث گروهی همراه سازید. در این راه علاوه بر دبیر محترم درس و در صورت وجود امکانات، مربیان محترم به صورت عملی و در قالب فعالیت‌های پراکنده، بازدید، اردویی و کارگاه یک روزه در مدرسه شما را همراهی خواهند کرد.

در سال بعد نیز درس آمادگی دفاعی به صورت گسترده‌تر و در تکمیل فعالیت‌های امسال و همراه با فعالیت‌های اردویی و میدان تیر میهمان جمع صمیمی شما عزیزان خواهد بود.

از شما دانش آموزان عزیز تقاضا داریم، قدر این فرصت‌ها را بدانید و توانایی‌ها و مهارت‌های خویش و دیگران را در راستای اهداف بسیار با اهمیت این درس افزایش دهید. همچنین از شما انتظار می‌رود که بحث‌های مختلف کتاب را در محیط خانواده مطرح کنید.

بدیهی است هر قدر شما آماده‌تر و توانمندتر باشید دشمنان اسلام و ایران عزیز ما جرأت تجاوز و مداخله نخواهند داشت.

با آرزوی موفقیت، سلامتی و عزت شما عزیزان آینده‌ساز میهن اسلامی

«گروه درسی آمادگی دفاعی»

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

امنیت، تهدید

«نِعْمَتَانِ مَجْهُولَتَانِ، الصَّحَّةُ وَالْأَمَانُ»^۱ امنیت برای یک ملت جزو اساسی‌ترین نیازهاست. اگر امنیت بود، پیشرفت به وجود می‌آید، علم رشد می‌کند، اقتصاد شکوفایی پیدا می‌کند، سازندگی امکان پیدا می‌کند...

مقام معظم رهبری ۹۲/۴/۵

۱- دو نعمت که قدرشان شناخته نمی‌شود، سلامتی و امنیت است. پیامبر گرامی اسلام (ص) - برگرفته از کتاب روضةالواعظین نوشته محمدبن حسن فتال نیشابوری - ج ۲ ص ۴۷۲.

امنیت

امنیت از مهم‌ترین نیازهای فطری و ضروری انسان است. یکی از مهم‌ترین دلایلی هم که باعث پیدایش سکونت گاه‌ها و شهرها شده، نیاز مشترک انسان‌ها به امنیت بوده است.

فعالیت (۱)

— با اعضای گروه خود بحث کنید که چرا انسان‌های نخستین، غارها را به عنوان اولین محل زندگی خود انتخاب کردند؟ نتیجه‌گیری و یادداشت کنید.

.....

.....

.....

— چرا در گذشته مردم یک روستا یا یک شهر در قلعه‌ای بزرگ زندگی می‌کردند؟ چرا آنان اطراف شهر خود برج و بارو (دیوار) می‌کشیدند؟ نتیجه‌گیری و یادداشت کنید.

.....

.....

.....

موقعیت‌های زیر را در نظر بگیرید و اتفاقاتی را که ممکن است رخ دهد، پیش‌بینی کنید.

موقعیت (۱) برای ایجاد امنیت بیشتر در منزل مسکونیتان چه راهکارهایی پیشنهاد می‌کنید؟

.....

.....

.....

موقعیت (۲) برای ایجاد امنیت در مدرسه چه اقداماتی را باید انجام داد؟

موقعیت (۳) اگر پلیس راهنمایی و رانندگی و پلیس انتظامی یا کلانتری‌ها در جامعه حضور نداشته باشند! اگر روزی نیروهای مسلح کشور از مرزهای آبی، خشکی و هوایی کشورمان مراقبت نکنند! چه اتفاقاتی را پیش‌بینی می‌کنید؟

مفهوم امنیت

در ساده‌ترین تعریف، امنیت یعنی دور بودن از خطراتی که علیه منافع مادی (جان، مال، سرزمین و ...) و ارزش‌های معنوی (دین، فرهنگ، اعتقادات و ...) ما وجود دارد.

فعالیت (۲)

اگر در کشور امنیت برقرار باشد، چه آثار مثبتی در پی خواهد داشت؟

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز

بیشتر بدانید (برای مطالعه)

امنیت دارای ابعاد و سطوح مختلفی است که به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

امنیت ملی: توانایی یک ملت برای حفاظت از ارزش‌های حیاتی خود در مقابل تهدیدات خارجی

امنیت سیاسی: وجود آرامش سیاسی در حکومت، دولت و نهادهای سیاسی جهت تعیین سرنوشت خود و جلوگیری از نفوذ و دخالت بیگانگان در امور کشور

امنیت اقتصادی: دارا بودن ثبات اقتصادی، تولید انبوه، صادرات کافی، کافی بودن منابع مالی، تأمین رفاه اقتصادی و معیشت مردم و ... از علائم امنیت اقتصادی است.

امنیت نظامی: دارا بودن قدرت دفاعی و تهاجمی در برابر هجوم بیگانگان؛ به عبارت دیگر توان پاسداری و دفاع مردم یک کشور از سرزمین خود که به وسیله نیروهای نظامی و ابزارهای دفاعی امکان پذیر است، امنیت نظامی نام دارد.

امنیت اجتماعی و فرهنگی: توانایی یک ملت برای حفظ الگوهای اجتماعی و فرهنگی خود مثل زبان و ادب، مذهب، آداب و رسوم، نوع پوشش و ...

امنیت زیست محیطی: توانایی در حفظ و پایداری محیط زیست و طبیعت گیاهی و جانوری کشور

تهدید

ماجرای زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.

ماجرای (۱)

سیدحسن یکی از دامداران روستای احمدآباد است. او امروز که گوسفندان را به کوه برده بود، با دوربین شکاری خود، دو قلاده گرگ دژنده را در ارتفاعات حوالی روستا دیده است. او غروب برای سایر دامداران توضیح می دهد که گرگ ها جثه بزرگی داشتند و از راه دور گله های گوسفند روستا را زیر نظر داشتند. مشهدی بهادر می گوید: برادر همسر من از روستای مجاور تماس گرفته که دیشب گرگ به گوسفندان آنها حمله کرده و تعدادی از گوسفندان را دریده است!

به نظر شما اقدامات دامداران و اهالی روستا چه خواهد بود؟ چند مورد را برشمرید.

ماجرای (۲)

ساعت: ۲،۳۰' بامداد

موقعیت: ۲۵ کیلومتری سواحل بندر چابهار، جنوب شرق ایران، دریای عمان

ارسال گزارش به وسیله بی سیم؛ گزارشگر: جناب سروان حسین زاده از مرزبانی دریایی

— متن گزارش: «از یگان سیار مرزبانی به فرمانده مرزبانی جمهوری اسلامی ایران مستقر در بندر چابهار؛ رأس ساعت ۲:۳۰ با مداد روز جاری، حوالی مرزهای آبی بین‌المللی کشور، یک فروند کشتی تجاری مشکوک به همراه چهار فروند قایق تندرو مسلح به تیربار، رؤیت شد. هویت کشتی مشخص نیست و هیچ پرچم یا نشانه‌ای ندارد و به محض شنیدن اخطارهای ما، به سمت دریاهای آزاد بین‌المللی تغییر مسیر دادند و از حوالی مرز دور شدند. سروان حسینی گزارش می‌دهد؛ منتظر فرمان شما هستیم، فرمانده! تمام!»

— از فرماندهی مرزبانی دریایی به یگان سیار مرزبانی: «جناب سروان حسین زاده به همراه ناوشکن و قایق‌های تندرو، با تمام قوا به تعقیب کشتی ناشناس پیرا زید تا به طور کلی از منطقه مرزی دور شوند. در صورت مقاومت، در تماس باشید تا دستورات بعدی صادر شود؛ تمام!»

به نظر شما اگر گروه‌های سیار مرزبانی دریایی از مرزهای آبی نگهبانی نکنند، چه اتفاقاتی ممکن است رخ دهد؟

.....

.....

.....

نقش مرزبانان در تأمین امنیت کشور را برشمرد.

.....

.....

.....

مفهوم تهدید

در ساده‌ترین تعریف، تهدید وضعیتی است که امنیت ما را به خطر می‌اندازد.

فعالیت (۳)

فکر کنید؛ بحث کنید و مشورت بگیرید؛ سپس جدول‌های زیر را کامل کنید.

— قحطی

.....

.....

.....

در گذشته‌های دور چه خطراتی جامعه را تهدید می‌کرده است؟

— تحریم اقتصادی

امروزه چه خطراتی جامعه و کشور ما را تهدید می‌کند؟

تهدید از جنبه‌های مختلف قابل مطالعه است. برخی از تهدیدات طبیعی هستند، مانند زلزله، سیل، طوفان و... و برخی منشأ انسانی دارند که خود دو نوع است. تهدید سخت و تهدید نرم. اگر کشوری، کشور دیگر را تهدید به حمله نظامی کند، در این حالت می‌گوییم تهدید از نوع سخت است. اما اگر ارزش‌ها، باورها و اعتقادات یک جامعه هدف قرار گیرند، می‌گوییم تهدید از نوع نرم است. تهدیدات نرم با این هدف صورت می‌گیرند که یک ملت از ارزش‌های خود دست بردارد و به ارزش‌های دیگران تمایل پیدا کند.

اکنون متوجه شدید که تهدید در مقابل امنیت قرار دارد، زیرا هدف تهدید از بین بردن امنیت است. در واقع تهدید برای تأثیر گذاشتن بر اراده، اعتقادات و افکار دیگران به منظور تسلیم کردن آنها در برابر خواست تهدیدکنندگان است. همه تهدیدها از یک نوع و یک جنس نیستند بلکه می‌توانند ابعاد گوناگونی داشته باشند.

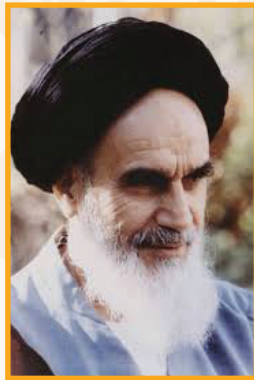
امروزه در دنیا کشورهای استعمارگر و زیاده خواهی هستند که برای انجام دادن یا انجام ندادن برخی فعالیت‌ها، کشورهای دیگر را تهدید می‌کنند، نمونه بارز آن نظام سلطه‌گر آمریکاست که برای جلوگیری از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای، کشور ما را به حمله نظامی، تحریم اقتصادی و... تهدید می‌کند.

فعالیت (۴)

در صورت امکان سرود «گزینه‌های روی میز» را که یکی از جوانان هنرمند کشور اجرا کرده است، در کلاس گوش دهید.

تباحث و دفاع

بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی (ره) در زمان دفاع مردم از دین و سرزمینشان (دوران دفاع مقدس) فرمودند:
«امروز ما در حال دفاع هستیم و دفاع از کشور یکی از عبادات بزرگ است».

ادامه ماجرای (۱)

در بخش تهدید، ماجرا از این قرار بود که دو قلاده گرگ، گوسفندان یک روستا را تهدید کرده بود. اگر دامداران و مردم روستا اقدامات بازدارنده‌ای را مثل تعقیب و ترساندن گرگ‌ها، نگهبانی شبانه‌روزی از گله گوسفندان و ... انجام دهند، تهدید دفع می‌شود و خطر از بین می‌رود؛ اما اگر دامداران به گزارش‌های سیدحسن و مشهدی بهادر توجه نکنند و تهدید و خطر پیش رو را جدی نگیرند یا خطر و تهدید را به‌طور کلی انکار کنند، چه اتفاقاتی رخ می‌دهد؟

ادامه ماجرای (۲)

اگر گروه‌های سیار مرزبانی در مرزهای آبی کشور پهناور ما برای خدمت و نگهبانی از مرزها آماده نباشند، چه خطراتی کشور را تهدید می‌کند؟

تهاجم به معنای شبیخون، هجوم و حمله یک کشور به کشوری دیگر به منظور اشغال و سلطه بر سرزمین است. معمولاً قبل از آنکه تهاجمی صورت بگیرد، کشور تهدید کننده سعی می‌کند، با ایجاد ترس میزان توان و آمادگی دفاعی آن کشور را آزمایش کند. اگر این کشور در آمادگی کامل نبود، آن وقت تهاجم آغاز می‌شود. البته ممکن است قبل از تهاجم دست به کارهای دیگری مانند تحریم بزند. گاهی نیز بدون تهدید تهاجم انجام می‌شود. به هرگونه آمادگی در مقابل تهاجم «آمادگی دفاعی» گفته می‌شود.

فعالیت (۱)

به روش گروهی درباره موضوعات زیر بحث کنید و نتیجه را در جدول مربوطه یادداشت کنید.

نمونه‌هایی از آمادگی اعتقادی، روحی و معنوی	نمونه‌هایی از آمادگی نظامی، سیاسی، اقتصادی
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

تهاجم ممکن است به دو شکل نظامی و فرهنگی انجام شود. در تهاجم نظامی، دشمن با ابزارهای مادی مانند هواپیما، تانک و سرباز به قصد اشغال یک کشور اقدام به حمله نظامی می‌کند، که نمونه آن تهاجم رژیم بعثی صدام به کشور ما و جنگ تحمیلی هشت ساله (۱۳۶۷-۱۳۵۹) است.

اما در تهاجم فرهنگی، دشمن با ابزارهای غیرنظامی دست به حمله می‌زند. ابزار دشمن در این شکل از تهاجم، ابزار و وسایل فرهنگی است. در تهاجم نظامی، یکی از اهداف، اشغال سرزمین و خاک مورد نظر است. در تهاجم فرهنگی، اشغال ذهن و اعتقادات و تغییر ارزش‌ها و باورهای دینی مردم، هدف اصلی دشمن است. تهاجم فرهنگی از جهات مختلف خطرناک‌تر از تهاجم نظامی است. در جدول زیر تهاجم نظامی با تهاجم فرهنگی مقایسه شده است.

معیار مقایسه	تهاجم نظامی	تهاجم فرهنگی
هدف	تصرف خاک و سرزمین	تصرف فکر و ذهن
مدت تهاجم	معمولاً کوتاه مدت و محدود	تدریجی، بلند مدت و نامحدود
چهره‌ظاهری	نفرت‌انگیز و پر سر و صدا	فریبنده و جذاب
روش معرفی خود	اعلام دشمنی و نفرت	اظهار دوستی و محبت
ابزار تهاجم	توپ، تانک، موشک و ...	امواج ماهواره‌ها، فیلم‌های سینمایی و سایر رسانه‌ها
آثار تهاجم	تلفات انسانی، زیان‌های اقتصادی و ...	فساد اخلاقی، شیوع مواد مخدر، فروپاشی خانواده‌ها و ...
مکان‌های مورد تهاجم	مراکز اقتصادی، نظامی، مرزی و ...	مدارس، دانشگاه‌ها، مراکز فرهنگی و ...

تهاجم نظامی یا تهاجم سخت یک کشور علیه کشور دیگر منجر به جنگ می‌شود؛ بنابراین در تعریف جنگ می‌توان گفت: نبرد خشن و مسلحانه‌ای است که بین دو یا چند اجتماع مستقل اتفاق می‌افتد. در ابتدای زندگی جمعی انسان‌ها شروع هر جنگ دلایل ساده و مشخصی داشت و دو طرف درگیر عموماً برای به‌دست آوردن غنائم، قدرت‌نمایی و مقابله به مثل (تلافی کردن حملات قبلی) با یکدیگر جنگ می‌کردند. اما برای وقوع جنگ‌های بزرگ در طول تاریخ دلایل فراوانی وجود دارد.

فعالیت (۲)

در گروه‌های خود بحث کنید که به چه دلایلی ممکن است بین دو کشور جنگ صورت بگیرد؟ نتیجه بحث را یادداشت کنید.

.....

.....

.....

دفاع

جنگ امر خوشایندی نیست و عموم انسان‌های عاقل آن را دوست ندارند و مخالف وقوع جنگ هستند؛ زیرا می‌دانند افراد زیادی در جنگ کشته می‌شوند و آسیب‌های فراوانی به امکانات و ثروت‌های مادی و معنوی هر دو طرف وارد می‌شود.

دفاع از سرزمین و اعتقادات زمینه بروز دلاوری جوانان را فراهم می‌سازد و باعث گسترش اخلاق جوانمردانه، تقویت روحیه سلحشوری و از خود گذشتگی مردم می‌شود. معمولاً در هر جنگی، بهترین و با انگیزه‌ترین افراد از سرزمین‌شان تا پای جان دفاع می‌کنند و تبدیل به قهرمانان ملت خود می‌شوند.

هر ملتی براساس فطرت ذاتی خود و با بهرهمندی از تفکر و اراده خویش در مقابل تهاجم بیگانگان ایستادگی و مقاومت می‌کند، زیرا حفظ عزت و سربلندی و رسیدن به کمال بدون مقاومت در برابر تجاوزگران به‌دست نمی‌آید.

اهمیت دفاع در قرآن کریم : اگر خداوند بعضی از مردم را به وسیله بعضی دیگر دفع نمی کرد صومعه ها، کلیساها، کنیسه ها و مساجدی که نام خدا در آنها بسیار برده می شود، ویران می شد^۱.

در ساده ترین تعریف، دفاع به مجموعه اقداماتی گفته می شود که انسان برای حفظ و حراست از حیات، اعتقادات، سرزمین و... خود در برابر خطراتی که او را تهدید می کند، انجام می دهد.

انسان مسلمان، نوع و شیوه دفاع خود در برابر تهدیدات را، متناسب با شرایط زمانی، مکانی و چگونگی خطر، و... انتخاب می کند. و همچنین علاوه بر دفاع از جسم، جان و امور مادی، از ارزش های معنوی دفاع می کند.

فعالیت (۳)

با مشورت دبیر خود برخی نمونه های دفاع از ارزش های معنوی را فهرست کنید.

.....

.....

.....

در طول تاریخ موارد فراوانی وجود دارد که گروه یا کشوری کوچک با تعداد جمعیت کمتر در مقابل تهاجم گروه ها یا کشورهای بزرگ تر دفاع کرده و با پیروزی در جنگ افتخاری بزرگ را نصیب خود کرده است.

در این باره خداوند در آیه ۲۴۹ از سوره بقره می فرماید : «چه بسا گروهی اندک که بر گروهی بسیار به اذن خدا پیروز شدند.»

فعالیت (۴)

۱- چند نمونه از دفاع و پیروزی گروه ها و کشورهای کوچک تر در مقابل قدرت های بزرگ تر را به صورت گزارشی مستند به کلاس ارائه نمایید.

۲- دو نمونه از مبارزات دفاعی مردم غیرتمند میهن ما در سال های پیش از پیروزی انقلاب اسلامی را بررسی و در کلاس مطرح نمایید.

۱- سوره حج، آیه ۴۰.

فعالیت (۵)

همان گونه که می‌دانید دفاع در برابر تهاجم بیگانگان، آثار و نتایج فراوانی دارد. چند نمونه از این آثار را در جدول زیر اضافه کنید.

آثار و نتایج دفاع
— حفظ سرزمین و حراست از ارزش‌های جامعه
— .....
— .....
— .....

شما دانش‌آموزان که آینده‌سازان عزیز میهن ما هستید، می‌دانید که ادامهٔ حیات هر ملتی به توانایی و ارادهٔ آن ملت در دفاع از کشورشان بستگی دارد؛ همان‌طور که در تهاجم وحشیانهٔ صدام به ایران اسلامی، مردم ما به پاخاستند و قهرمانانه از سرزمین، شرف، ناموس، اعتقادات و... خود دفاع کردند و تجاوزگران را با ذلت و خواری از کشور بیرون راندند.

پایان بخش این درس بخشی از بیانات مقام معظم رهبری در مورد دفاع است که توجه به آن برای همه لازم است.

بیشتر بدانید

دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است. هر ملتی که نتواند از خود دفاع بکند، زنده نیست. هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آمادهٔ دفاع نکند، در واقع زنده نیست. هر ملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند به یک معنا زنده نیست.

انقلاب اسلامی، تداوم نهضت عاشورا

امام حسین (ع) با خون خود اسلام را زنده کرد. شما هم باتبعیت از او انقلاب و اسلام را ضمانت نمایید.

«امام خمینی (ره)»

عاشورا درس می‌دهد که برای حفظ دین فداکاری باید کرد. «مقام معظم رهبری»

مفهوم انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی ایران به معنای قیام و ارادهٔ مردم مسلمان و با ایمان ما برای سرنگونی حکومت ستم‌شاهی و برقراری حق و عدالت بر اساس مکتب انسان‌ساز اسلام است.

فعالیت (۱)

چند شعار از دوران شکوهمند پیروزی انقلاب اسلامی انتخاب کنید و دربارهٔ مفهوم آن در کلاس گفت‌وگو کنید.

انقلاب اسلامی ایران در حقیقت ریشه در اعتقاد مردم به اسلام و پیروی آنها از پیامبر اسلام (ص) و ائمهٔ اطهار (ع) دارد.

همان‌طور که می‌دانید تمام پیامبران الهی مردم را به یکتاپرستی، عدالت‌خواهی، صلح و دوستی، صداقت و دانایی دعوت می‌کردند و از ظلم و ستم، گناه و فساد، جهل و نادانی، شرک و بت‌پرستی... باز می‌داشتند. پیامبر اسلام حضرت محمد (ص) نیز همچون سایر پیامبران بزرگ خدا، مردم را به پرستش خدای یگانه و مبارزه با شرک و بت‌پرستی دعوت می‌کرد.

مردم با ایمان میهن ما، سعادت دنیا و آخرت خود را در دوستی پیامبر و اهل بیت آن حضرت می‌دانند و به همین جهت رفتار و گفتار رسول گرامی اسلام (ص) و تمامی امامان برای آنها الگو و سرمشق زندگی است. ملت مادر عزت و آزادی را از مکتب امام حسین (ع) و قیام عاشورا آموخته‌اند و نمی‌توانند در مقابل ظلم و ستم و بی‌عدالتی و اهانت به اعتقادات دینی خود ساکت بمانند.

ملت مسلمان ما بارهنمودهای امام خمینی (ره) پی بردند که حکومت پهلوی با برنامه‌های خود اعتقادات دینی آنها را به بازی گرفته، با پیروی از مراجع دین به مبارزهٔ پنهان و آشکار با فساد و بی‌عدالتی پرداختند.

شاه در واقع دست نشانده دولت امریکا بود. او هر مخالف و آزادی خواهی را از سر راه برمی داشت و با اعدام انقلابیون، شکنجه زندانیان، سرکوب مردم از جمله قیام پانزده خرداد و قیام های مردمی دیگر، تبعیض و فساد، ... نقشه های شوم استکبار به سرکردگی امریکا را برای ادامه حکومت ظالمانه اش اجرا می کرد. علی رغم این واقعیت، دولت امریکا طبق اسناد لانه جاسوسی، چشم خود را بر همه این واقعیت ها و دیکتاتوری دولت ستم شاهی پهلوی می بندد و آن را یک دولت دموکراتیک معرفی می کند. متن یکی از اسناد به دست آمده از لانه جاسوسی امریکا (یک روز قبل از جنایت شاه در ۱۷ شهریور ۱۳۵۷) «... امریکا از سیاست آزادی خواهانه شاه که با ایجاد یک سیستم سیاسی دموکراتیک کمک خواهد کرد استقبال کرده است و ما هیچ شکی نسبت به حسن نیت ایشان در این مراحل نداریم. حکومت پادشاهی یکی از مهم ترین و عمیق ترین نهادهای ایران می باشد و شاه در نظر ما مناسب ترین فرد برای رهبری ایران به سوی یک سیستم دموکراتیک است...»

سند شماره ۷/۵۱ سپتامبر ۱۹۷۹ (۵۷/۶/۱۶)

از : مأمور سفارت جان استمپل

به : تمام مقامات بلند پایه (اسناد لانه جاسوسی امریکا، ص ۷۸۱ جلد اول/ چاپ مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی)

فعالیت (۲)

جدول زیر را تکمیل کنید :

دلایل قیام و مبارزه امام خمینی (ره) و مردم ایران با حکومت فاسد پهلوی (شاه).

نکته : برای کامل کردن جدول زیر با پدر و مادر، بزرگان فامیل، امام جماعت مسجد محل، معلمان و سایر افراد مطلع گفت و گو کنید.

۱	زیر پا گذاشتن قوانین و احکام اسلام مثل .....
۲	وابستگی به بیگانگان
۳	.....
۴	.....
۵	.....

پیروزی خون بر شمشیر

قیام بزرگ مردم با ایمان و غیور ایران به رهبری امام خمینی (ره)، که از سال ۱۳۴۱ آغاز شده بود، پس

از ۱۵ سال بسیار گسترده شد. شاه و حکومتش که از حمایت قدرت‌های خارجی از جمله دولت استکباری امریکا برخوردار بودند، به جای توبه و بازگشت به دامن ملت، به روی مردم آتش گشودند و «از کشته‌ها پشته ساختند» ... و از خون جوانان وطن لاله دمید و بهار انقلاب اسلامی در سرمای بهمن ۱۳۵۷ فرا رسید.

فعالیت (۳)

درباره قیام‌های مردمی در برابر زورگویان و متجاوزان و پیروزی آنها در طول تاریخ کشورمان، تحقیق و بررسی کنید.

نتایج و دستاوردهای انقلاب اسلامی

هر باغی محصولاتی دارد. شهدای انقلاب اسلامی که با خون خویش نهال اسلام و انقلاب را آبیاری کردند، آثار و محصولات ارزنده‌ای را به ارمغان آوردند. در این راه مبارزانی خستگی‌ناپذیر با الهام از فرهنگ عاشورایی، پایه‌های استقرار نظام جمهوری اسلامی را بنانهادند.

فعالیت (۴)

جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	دستاوردهای انقلاب اسلامی
۱	اجرای دستورات اسلام و برقراری نظام جمهوری اسلامی
۲	.....
۳	.....
۴	.....
۵	.....

مردم قهرمان ایران در روز ۱۲ فروردین ۱۳۵۸ با رأی قاطع ۹۸/۲ درصدی خود جمهوری اسلامی ایران را به رسمیت شناختند.

حفظ و تداوم انقلاب اسلامی

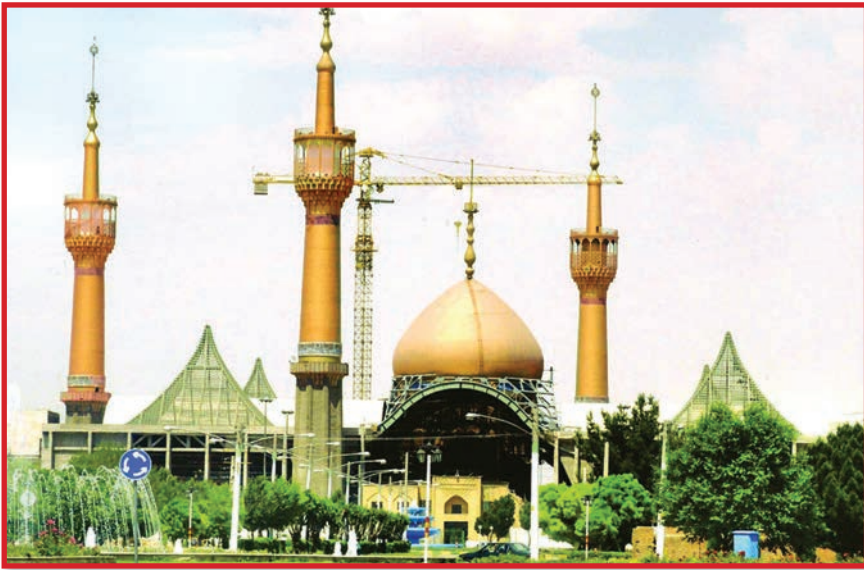
امام راحل (ره) و مقام معظم رهبری؛ بارها سفارش کرده‌اند که حفظ و دفاع از انقلاب اسلامی مهم‌تر از پیروزی آن است.

دشمنان قسم خورده این نظام مقدس، و در رأس آنها امریکای جنایت‌کار پس از توطئه‌های فراوان مانند کودتا، تحمیل جنگ هشت ساله به ایران، تهاجم فرهنگی و تحریم‌های اقتصادی دست از تلاش برای نابودی انقلاب ما برنداشته‌اند.

در حال حاضر خطرناک‌ترین روش دشمن تهاجم فرهنگی است. راه حفظ و ادامه انقلاب ما، همان رمز پیروزی آن یعنی: «ایمان به خدا، وحدت مردم و پیروی از رهبری» است که در پرتو بصیرت و هوشیاری حاصل می‌شود.

خداوند در آیه ۵ از سوره قصص، در قرآن کریم به بندگان خود چنین وعده داده است: «و ما اراده کردیم تا بر مستضعفان روی زمین منت نهاده و آنان را پیشوایان مردم گردانیم و وارثان زمین کنیم».

ما دانش‌آموزان با اعتقاد به قرآن کریم با خدای خود عهد می‌بندیم با استفاده از تفکر و تعقل، کسب علم و دانش و با اخلاق نیکو و عمل صالح، زمینه‌ساز ظهور حجت حق حضرت مهدی (عج) باشیم، تا عدالت، صلح و برادری در سرتاسر جهان حاکم شود.

فعالیت (۵)

- الف : با جست و جو در آثار امام خمینی (ره) از جمله صحیفه نور، برخی از نصایح، انتظارات و توصیه‌های ایشان به نوجوانان را انتخاب کرده و در کلاس قرائت کنید.
- ب : با توجه به اسناد تاریخی از جمله اسناد لانه جاسوسی امریکا، چند نمونه از دخالت‌های دولت امریکا در امور داخلی کشور عزیزمان ایران را بیان کنید.

بسج مدرسه عشق

بسج مدرسه عشق، مکتب شاهدان و شهیدان گمنامی است که پیروانش بر گلدسته‌های رفیع آن
اذان شهادت و رشادت سرداده‌اند.

امام خمینی (ره)

کلمه بسیج با انقلاب اسلامی، امام خمینی، ولایت، دفاع مقدس، ایثار و شهادت رابطه ناگسستنی دارد. این رابطه باعث شده که بسیج همواره حافظ و نگهبان ارزش‌ها و دستاوردهای انقلاب اسلامی باشد.

چگونگی تشکیل بسیج

یکی از عوامل مهم پیروزی و استمرار انقلاب اسلامی، حضور باانگیزه مردم در تمام صحنه‌های سیاسی و اجتماعی جامعه است. با پیروزی انقلاب اسلامی توطئه‌های همه‌جانبه دشمنان علیه جمهوری اسلامی ایران شروع شد.

در چنین شرایطی تنها عاملی که می‌توانست مانع موفقیت دشمنان شود، حضور مستمر و سازماندهی شده مردم بود؛ زیرا حضور انسان‌های مؤمن، انقلابی، باانگیزه، فداکار و آموزش دیده، همچون سدی محکم در برابر توطئه‌گران، مانع تحقق اهداف آنها می‌شود.

امام خمینی (ره) به عنوان رهبر آینده‌نگر انقلاب اسلامی، این ضرورت را به درستی تشخیص دادند و در تاریخ ۵ آذر ۱۳۵۸ دستور تشکیل ارتش بیست‌میلیونی (بسیج) را صادر فرمودند. زمانی که بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران دستور تشکیل بسیج را صادر کردند، کمتر کسی می‌توانست فکر کند که این آینده‌نگری چه نقشی در حفظ و بقای نظام نوپای اسلامی ایران خواهد داشت.

فعالیت (۱)

درباره استفاده از الگوی بسیج در کشورهای فلسطین، لبنان، سوریه و عراق بررسی و تحقیق کنید.

اوج حماسه آفرینی‌های بسیج در دفاع مقدس

هنوز یک سال از فرمان امام خمینی مبنی بر تشکیل بسیج نگذشته بود که صدام، با حمایت قدرت‌های سلطه‌گر، جنگی را بر کشور ماتحمیل کرد که هشت سال طول کشید.

در آن شرایط که ارتش و سپاه پاسداران تجهیزات مناسب، نیروی انسانی کافی و آمادگی لازم را برای ورود به یک جنگ گسترده نداشتند، جمعی از انسان‌های مؤمن، فداکار و مقاوم با عنوان بسیجی به کمک مدافعان میهن شتافتند و با همراهی نیروهای با ایمان و شجاع ارتش و سپاه، در راه دفاع از سرزمین‌شان، حماسه‌هایی آفریدند که ملت ایران هرگز آن را فراموش نخواهد کرد.

در آن زمان که همه دشمنان نظام نوپای اسلامی به کمک صدام شتافتند و تمام امکانات و تجهیزات نظامی مورد نیاز را در اختیار او گذاشتند، سلاح نیروهای بسیجی؛ ایمان، اعتقاد، ایثار و فداکاری بود که به وسیله آن به مقابله با دشمن رفتند و پس از هشت سال دفاع مقدس متجاوزان را از خاک میهن بیرون راندند.

بیشتر بدانید

اگر بر هر کشوری نوای دلنشین تفکر بسیجی طنین انداز شد، چشم طمع دشمنان و جهان‌خواران از آن دور خواهد شد.

امام خمینی (ره)

ابزار دشمن عبارت از تجهیزات است. تجهیزات در مقابل نیروی ایمان و شور و عشق و اراده مردم، کارایی ندارد. مدرن‌ترین تجهیزات در مقابل یک نیروی مقاوم ایستاده شهادت طلب، از کار بازمی ماند.

مقام معظم رهبری

بسیج پس از دوران دفاع مقدس

دوران پس از دفاع مقدس (سال ۱۳۶۷ به بعد)، به دوران سازندگی مشهور است. خرابی‌های جنگ بی‌شمار بود و از طرف دیگر جنگ نرم دشمنان علیه انقلاب در قالب فرهنگی ادامه داشت.

هم اکنون نیز در این شرایط حساس رسالتی عظیم بر دوش بسیجیان دلاور و سازمان بسیج مستضعفین است. پاسداری از ارزش‌ها، هوشیاری در برابر تهاجم سخت و نرم دشمنان، سازندگی میهن اسلامی و سازماندهی و مدیریت برنامه‌های بخشی از وظایف و تکالیف مهم بسیج است.

برای اینکه همه گروه‌های مردمی بتوانند در حفاظت و پاسداری از انقلاب اسلامی نقش داشته باشند، بسیج اقشار با عنوان‌هایی چون بسیج دانش‌آموزی، بسیج دانشجویی، بسیج فرهنگیان و... وظیفه حضور و فعالیت افراد مؤمن و معتقد به نظام جمهوری اسلامی را برای حفظ و استمرار حرکت انقلاب اسلامی بر عهده دارند.

فعالیت (۲)

سایر اقشار و تشکل‌های بسیج را در جدول زیر قرار دهید و درباره یکی از تشکل‌های بسیج توضیح دهید.

 بسیج دانشجویی	 بسیج فرهنگیان	 بسیج دانش‌آموزی
.....	.....	.....
.....	.....	.....

برخی از وظایف و برنامه‌های بسیج دانش آموزی عبارت‌اند از :

- ۱- تقویت اعتقادات دینی و آگاهی سیاسی دانش آموزان
- ۲- تربیت دانش آموزانی منطبق با الگوهای دینی
- ۳- مشارکت دانش آموزان در زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، سازندگی و...
- ۴- تقویت توان علمی دانش آموزان و تشکیل انجمن‌های علمی و ادبی
- ۵- آموزش رشته‌های مختلف ورزشی و برگزاری اردوهای متنوع و با نشاط

بیشتر بدانید

یکی از فعالیت‌های مهم بسیج دانش آموزی برگزاری اردوهای راهیان نور است که با هدف آشناکردن دانش آموزان با ارزش‌های دفاع مقدس از طریق مشاهده مناطق عملیاتی صورت می‌گیرد.

فعالیت‌های بسیج

۱- فعالیت‌های علمی پژوهشی

۲- فعالیت‌های فرهنگی و هنری

۳- فعالیت‌های سیاسی

۴- فعالیت‌های سازندگی و امداد رسانی

۵- فعالیت‌های ورزشی

فعالیت (۳)

دربارهٔ هریک از فعالیت‌های بسیج با مشورت مسئولان بسیج مدرسه و محله گزارشی تهیه کنید و در کلاس درس ارائه دهید.

دوران دفاع مقدس

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتُلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا ۖ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ

به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل گردیده، اجازه جهاد داده شده است؛ چرا که مورد ستم قرار گرفته‌اند و خدا بر یاری آنها تواناست.

قرآن کریم - سوره حج - آیه ۳۹

با سقوط نظام شاهنشاهی، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران براساس حمایت از مظلومان و مسلمانان و مخالفت با قدرت‌های ستمگر شکل گرفت. برای ابر قدرت‌ها قابل تحمل نبود که ایران اسلامی در جهت مخالفت با منافع ناحق آنها عمل کند. این عوامل باعث شد که بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گروهک‌های ضدانقلاب با حمایت و تحریک پیگانگان و با شعارها و عناوین فریبنده در جهت خواست و منافع دشمنان فعالیت کنند.

ترور شخصیت‌های برجسته و انقلابی، تحریک قومیت‌ها برای خودمختاری، فعالیت مسلحانه گروه‌های ضدانقلاب در برخی از شهرها و مناطق مرزی کشور و... بخشی از حوادثی بود که به منظور از بین بردن انقلاب اسلامی صورت گرفت؛ ولی تمامی آنها با رهبری هوشمندانه امام خمینی (ره) و مقاومت و پایداری مردم ایران با شکست مواجه شد.

بیشتر بدانید

امام خمینی به عنوان رهبر و راهنمای مردم با اعتماد و اطمینانی که از ایمان او به قدرت خداوند سرچشمه می‌گرفت، ملت بزرگ ایران را به ایستادگی و نترسیدن از دشمن دعوت کرد: «من از ملت بزرگ ایران خواهانم که در هر مسئله‌ای که پیش می‌آید، قوی باشند، قدرتمند باشند، متکی به خدای تبارک و تعالی باشند و از هیچ چیز باک نداشته باشند. ما از آن قدرت‌های بزرگ نترسیدیم، این [صدام] که قدرتی ندارد، [ارتش بعثی] عراق که چیزی نیست».

فعالیت (۱)

دربارهٔ ترور شخصیت‌های انقلابی توسط منافقین کوردل به تحریک آمریکا و رژیم اشغالگر قدس، پرس و جو و تحقیق کنید و فهرست زیر را کامل کنید.

«لیست برخی از شهدای ترور»

نام و نام خانوادگی شخصیت ترور شده	مسئولیت او	محل و نحوهٔ ترور
۱-		
۲-		
۳-		
۴-		
۵-		
۶-		

در چنین شرایطی صدام که وقوع انقلاب اسلامی در ایران را به ضرر حکومت دیکتاتوری خود می‌دانست، با تحریک و حمایت قدرت‌های سلطه‌گر، تهاجم و تجاوز سراسری خود را در طول بیش از ۱۲۰۰ کیلومتر از مرزهای جنوب و غرب سرزمین ما آغاز کرد. صدام با ارتش مجهزی که فرماندهی آن را خودش بر عهده داشت، گمان می‌کرد که در مدت یک هفته با اشغال میهن ما بخشی از این سرزمین را به کشور عراق ملحق خواهد کرد. چگونگی تهاجم نظامی ارتش صدام به کشورمان را از زبان یکی از دانش‌آموزان خرمشهری آن دوران با هم می‌خوانیم.

بیشتر بدانید

«روز سی و یک شهریور ماه ۱۳۵۹ ساعت بین ده و نیم، یازده صبح بود که با غرش ده‌ها هواپیما سراسیمه، بیرون دویدیم. شاید ۳۰-۲۰ هواپیما همزمان در آسمان خرمشهر پرواز می‌کردند. زن و مرد و بچه همگی وحشت‌زده و هراسان به کوجه‌ها ریخته بودند. چند دقیقه بعد همگی بی‌اختیار به سوی نیزاری که در پشت منطقهٔ مسکونی قرار داشت، هجوم بردیم. صدای انفجارهای ناشی از بمباران همه را تکان داد. دقیقاً معلوم نبود کجا را

زده‌اند؛ اما از طرف گمرک و نیروی دریایی دود غلیظی به آسمان بلند بود.
 رادیو را روشن کردیم تا ببینیم چه خبر است؛ اما بی‌فایده بود. انگار تمام کشور غافلگیر شده
 بود. از آن ساعت تا دو بعدازظهر که رادیو از شروع رسمی جنگ توسط رژیم بعثی عراق خبر
 داد، صدمبار مردم و زنده شدیم. شب در مسجد جامع قیامتی بود. همه آمده بودند تا ببینند چه
 باید کرد...»^۱.

صدام و حامیان او نمی‌دانستند
 که وقتی پای اعتقادات و استقلال
 سرزمین ایران در میان باشد، ملت
 ما ساکت نمی‌نشیند و با تمام توان
 ایستادگی و مقاومت می‌کند.
 ارتش صدام در تهاجم نظامی به
 کشور ما که در ۳۱ شهریور ماه ۱۳۵۹
 آغاز شد، بخش وسیعی از مناطق جنوب
 و غرب ایران را به اشغال خود درآورد.
 شما در نقشه رویه‌رو مناطق اشغال شده
 توسط متجاوزان را مشاهده می‌کنید.

فعالیت (۳)

با استفاده از نقشه، شهرهای اشغال شده توسط ارتش صدام را نام ببرید.

.....

.....

بیشتر بدانید

وضعیت کشور ایران قبل از تهاجم نظامی ارتش بعثی صدام

ارتش جمهوری اسلامی ایران	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	جامعه
عدم استحکام و انسجام لازم به علت :	• یک نهاد انقلابی نوپا که در اردیبهشت ۱۳۵۸ تأسیس شده بود.	• عدم شکل‌گیری ادارات و نهادهای انقلابی
• خروج کارشناسان نظامی خارجی از ارتش	• کمبود شدید امکانات نظامی	• وضعیت نه چندان مطلوب اقتصادی
• اعدام تعدادی از فرماندهان نظامی که در کشتار مردم بی‌گناه نقش داشتند	• کمبود شدید نیروی انسانی	• آغاز تحریم‌های اقتصادی قدرت‌های بزرگ از جمله آمریکا علیه کشور
• فرار تعدادی از فرماندهان نظامی به خارج از کشور	• نداشتن امکان دفاع در برابر یک تهاجم وسیع	• وجود برخی از عناصر منافق و طرفدار رژیم طاغوت در جامعه
• پاکسازی و پرکناری فرماندهان وابسته به رژیم طاغوت	• نداشتن نیروی نظامی آموزش دیده	• وجود محرومیت‌ها و بی‌عدالتی‌های باقی مانده از رژیم طاغوت

پایداری خرمشهر

خرمشهر مظهر پایداری و مقاومت مردم ایران در دوران دفاع مقدس شد. زیرا مردم خرمشهر و رزمندگانی که از شهرهای مختلف ایران خود را به آنجا رسانیدند، در مقابل چند لشکر مجهز به توپ و تانک دشمن برای حفظ این شهر مقاومت کردند. یکی از آن رزمندگان، نوجوان ۱۳ ساله‌ای به نام بهنام محمدی بود که با وجود سن کم و جنه کوچک، مردانه در مقابل دشمن ایستادگی کرد.

فعالیت (۳)

درباره نوجوان ۱۳ ساله خرمشهری، شهید بهنام محمدی گزارش مستند به همراه تصویر تهیه کنید و به صورت اسلاید در کلاس نمایش دهید. از منابع مختلف از جمله کتاب «خرمشهر در جنگ طولانی» استفاده کنید.

بیشتر بدانید

پس از سقوط خرمشهر، اشغالگران بر روی دیوارهای شهر نوشتند :

«جنتا لنبقی» (آمده ایم تا بمانیم). مطبوعات رژیم صدام نیز به صورت رسمی اعلام کردند. «محمره (خرمشهر) سرزمین اجدادی ماست و نیروهای مسلح عراق آن شهر را برای ابد باز پس گرفتند».

شخص صدام نیز سرمست از این پیروزی ادعا کرد: «اگر ایرانی‌ها بتوانند خرمشهر را پس بگیرند، من کلید شهر بصره را به آنها خواهم داد».

در چنین وضعیتی امام خمینی (ره) به عنوان فرمانده کل قوا به نیروهای مسلح ایران دستور شکسته شدن محاصره آبادان را صادر کردند. با این پیام نیروهای رزمنده ارتش و سپاه به همراه رزمندگان بسیجی در مهر ماه ۱۳۶۰ در عملیاتی به نام «ثامن الائمه» برخی از مناطق اشغال شده را آزاد کردند و محاصره آبادان را درهم شکستند.

این عملیات خودباوری و اعتماد به نفس فرماندهان و رزمندگان را افزایش داد و باعث شد تا نیروهای رزمنده با ایمان و توکل بر خدا در چند عملیات متوالی، بخش‌های دیگری از مناطق اشغال شده کشورمان را از متجاوزان پس بگیرند.

بیشتر بدانید

پس از این عملیات‌ها دشمنان نیز اعتراف کردند که متجاوزان در مقابل ایمان و جهاد رزمندگان توان مقاومت ندارند:

«یک نیروی عجیب و غریب نظامی از سربازان حرفه‌ای، روحانیان، شبه نظامیان محلی و بچه‌های مدرسه‌ای ۱۳ ساله که همگی با یک التهاب اسلامی شدید به یکدیگر متصل می‌شوند، بن بست طولانی جنگ خلیج فارس را با تارومار کردن نیروهای سنگر گرفته عراقی شکستند.»^۱

آزادسازی خرمشهر

پس از آزاد شدن مناطقی از خوزستان توسط رزمندگان ارتش، سپاه و نیروهای بسیجی که با هدایت و رهبری امام خمینی انجام شد؛ ارتش صدام با دادن تلفات زیاد و به اسارت درآمدن بیش از ۱۸۰۰۰ نفر از نیروهایش درهم شکست. سرانجام در تاریخ سوم خرداد ماه سال ۱۳۶۱ خرمشهر قهرمان آزاد شد و پرچم مقدس جمهوری اسلامی ایران بار دیگر بر فراز گلدسته‌های مسجد جامع این شهر به اهتزاز درآمد. پس از شکسته شدن محاصره آبادان و آزادسازی خرمشهر، رزمندگان شجاع میهن در طی عملیات‌های متعددی بخش‌های دیگری از مناطق اشغال شده کشورمان را از متجاوزین پس گرفتند و به تعقیب آنان نیز پرداختند.

فعالیت (۱۴)

با مراجعه به منابع معتبر و مستند درباره عملیات‌های دوران دفاع مقدس جدولی مانند جدول زیر تهیه و کامل کنید. جدول خود را با ذکر منابع در انتهای آن، به دبیر مربوطه تحویل دهید. حداقل ۴ عملیات بزرگ را فهرست کنید.

ردیف	نام عملیات‌های بزرگ دوران دفاع مقدس	زمان انجام عملیات روز / ماه / سال	رمز عملیات	خلاصه نتیجه عملیات
۱				

				۲
				۳
				۴

منابع :

سرانجام به پیشنهاد سازمان ملل متحد برای برقراری آتش‌بس، جمهوری اسلامی ایران آمادگی خود را برای پذیرش قطعنامه اعلام کرد و در نهایت در مرداد ماه سال ۱۳۶۷ با پذیرش قطعنامه شماره ۵۹۸ توسط ایران و عراق، جنگ هشت ساله به پایان رسید.

در جنگ تحمیلی، ما خود را پیروز این میدان می‌دانیم؛ زیرا دشمن به اهداف زیر نرسید :

- ۱- ساقط کردن نظام جمهوری اسلامی ایران.
  - ۲- جدا کردن خوزستان از کشور.
  - ۳- حاکمیت براروند رود.
  - ۴- گرفتن حتی یک وجب از خاک میهن مان.
- ما دوران هشت ساله جنگ تحمیلی را «دفاع مقدس» می‌دانیم، زیرا مردم به‌خاطر اهداف زیر از کشور دفاع کردند :

- ۱- دفاع برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور
- ۲- استقامت در برابر ظالمین برای اطاعت از فرمان خداوند
- ۳- مقاومت به منظور حفظ دین، قرآن و انقلاب اسلامی
- ۴- ایستادگی برای دفع تجاوز دشمن و رسیدن به صلح و امنیت

بیشتر بدانید

دانستنی‌های دفاع مقدس (۱)

- جنگ تحمیلی رژیم بعثی عراق علیه ایران ۲۸۸۷ روز به طول انجامید که طی آن هزار روز نبرد فعال صورت گرفت که ۷۹۳ روز آن حمله از سوی رزمندگان اسلام بود و ۲۰۷ روز از سوی ارتش متجاوز بعثی.
- در طول جنگ شمار ۳۸۱ هزار و ۶۸۰ تن از نیروهای دشمن کشته و یا زخمی شدند و ۷۲ هزار نفر به اسارت نیروهای اسلام درآمدند.
- در این هشت سال ۳۷۱ فروند هواپیما و ۸۲ فروند بالگرد دشمن منهدم شد. ۱۷۰۰ دستگاه تانک و نفربر، ۴۸۰ قبضه توپ و ۳۳۶۳ دستگاه خودرو نظامی به غنیمت ایران درآمد و ۵۷۵۸ دستگاه تانک و نفربر، ۵۳۲ قبضه توپ و ۵۱۵۲ دستگاه خودرو نظامی دشمن منهدم شد.
- مقاومت رزمندگان اسلام سبب شد تا ذخایر ارزی عراق که در ابتدای جنگ، حدود سی میلیارد دلار بود، پس از شکست در عملیات بیت المقدس و فتح خرمشهر به صفر برسد و پس از پایان جنگ، این کشور بیش از هفتاد میلیارد دلار بدهی داشته باشد.
- در طول هشت سال دفاع مقدس حتی یک وجب از خاک میهن اسلامی ایران در دست دشمن باقی نماند و این افتخار در تاریخ ۴۰۰ سال گذشته ایران بی نظیر است.
- حدود ۵۰۰۰ تن از اسرای عراقی به ایران پناهنده شده‌اند که توسط صلیب سرخ ثبت نام و تعداد زیادی از آنها در ایران ازدواج کرده و تشکیل خانواده داده‌اند و تا قبل از سقوط صدام حاضر به بازگشت به کشورشان نبودند.
- طول مرز ایران و عراق ۱۳۳۶ کیلومتر است که با در نظر گرفتن رودخانه‌ها و هورالعظیم به ۱۵۹۱ کیلومتر می‌رسد.
- بیش از ۶۳ درصد از حملات دشمن به شهرهای کشور با هواپیما، ۳۲ درصد با توپخانه و در حدود ۵ درصد نیز با موشک صورت گرفته است.
- در طول جنگ، ۱۲۷ شهر از شهرهای کشور مورد تهاجم هوایی و موشکی قرار گرفته‌اند.
- شهر تهران در دوران جنگ شهرها ۹۲ بار مورد تهاجم هوایی و موشکی قرار گرفته است. در روزهای پایانی سال ۱۳۶۶ سومین جنگ شهرها علیه ایران آغاز شد و برای اولین بار موشک‌های عراقی که بُرد آنها به کمک متخصصان خارجی افزایش یافته بود به شهرهای تهران و قم اصابت کرد.
- در گزارش هیئت اعزامی از طرف سازمان ملل که در تاریخ ۱۰ خرداد ۱۳۷۰ وارد تهران شدند، چنین آمده: ۵ استان ایران صحنه جنگ بوده و ۱۱ استان مورد حمله قرار گرفته و ۵۰۰ شهر و ۴ هزار روستا بر اثر جنگ خسارت دیده‌اند.

دستاوردهای داخلی هشت سال دفاع مقدس

دستاوردهای داخلی دفاع مقدس فراوان است. شما دانش‌آموزان عزیز در این درس با شش مورد از این دستاوردها آشنا می‌شوید. دستاوردهای بین‌المللی دوران دفاع مقدس در سال‌های آینده مطرح خواهد شد.

۱- اعتماد به نفس و خودباوری: با توجه به اینکه اغلب کشورها از فروش امکانات دفاعی به ما خودداری می‌کردند، به این نتیجه رسیدیم که باید توانمندی‌های خود را باور کنیم و با تکیه بر ایمان و توکل بر خدا و تلاش، نیازهای جنگ را برطرف و از میهن دفاع کنیم.

۲- تولد تفکر بسیجی: تفکر بسیجی در مدرسه عشق و جهاد امام خمینی (ره) به وجود آمد و تربیت‌شدگان این مدرسه، زیباترین حماسه‌های ایثار و شهادت را در دوران دفاع مقدس خلق کردند.

۳- پیشرفت در صنایع دفاعی کشور: یکی از مهم‌ترین برکات جنگ، تلاش‌های جوانان مؤمن میهن ما بود. مادر ابتدای جنگ برای ساخت یک گلوله معمولی هم‌ناتوان بودیم؛ اما در اواخر جنگ بسیاری از نیازهای دفاعی کشور را خودمان تأمین می‌کردیم. ادامه این سیر پیشرفت باعث شد که ما اکنون توان ساخت انواع تجهیزات دفاعی برای کشور، همچون موشک‌های دوربرد را داشته باشیم.

۴- کسب تجارب نظامی: نیروهای سپاهی و بسیجی کشور در زمان تهاجم صدام، تجربه دفاع نظامی در مقابل دشمنان را نداشتند؛ اما در طول هشت سال جنگ تحمیلی با تکیه بر ایمان و تلاش فراوان، رزمندگان توانمندی شدند که بزرگ‌ترین عملیات‌های نظامی را طراحی و اجرا می‌کردند.

همچنین ارتشیان مؤمن و میهن‌دوست نیز که تا آن زمان توانمندی و معلومات نظامی خود را در میدان مبارزه با دشمن تجربه نکرده بودند، توانستند سخت‌ترین عملیات‌ها در میدان‌های دفاع از میهن را طراحی و تجربه کنند.

و از آن سربلند بیرون آیند.

۵- ترویج فرهنگ ایثار و شهادت: اگرچه جنگ، ظاهری زشت و ترسناک دارد، اما رزمندگان ایثارگر در دفاع مقدس صحنه‌های زیبایی از جهاد و ایثار پدید آوردند. آنها میدان جنگ را به صحنه دعا و نیایش با پروردگار خود تبدیل کردند و به جهانیان ثابت نمودند که با سربند «یازها»، «یا حسین» و با شعار «الله اکبر» می‌توان در مقابل هر متجاوزی ایستادگی کرد.

۶- نقش آفرینی مساجد در دفاع از میهن: مساجد از ابتدای ظهور اسلام در نشر معارف اسلامی نقش تعیین‌کننده‌ای داشته‌اند. در دوران دفاع مقدس، مساجد پایگاه بزرگی در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، اعزام نیروهای بسیجی، جمع‌آوری کمک‌های مردمی و... برای کمک به مدافعان میهن بودند.

بیشتر بدانید

دانستنی‌های دفاع مقدس (۲)

- تعداد کل شهدای جنگ ایران و عراق، طی آخرین آمار ۱۸۸ هزار و ۱۵ تن اعلام شده است.
- در دوران دفاع مقدس ۱۷۲۰۵۶ تن در درگیری با دشمن و ۱۵۹۵۹۹ تن در بمباران شهرها به شهادت رسیدند.
- در بین شهدای دفاع مقدس، شهدای کارمند ۲۱ هزار تن، شهدای معلم ۳ هزار و ۷۲۸ تن، شهدای دانش‌آموز ۳۶ هزار و ۱۶۷ تن، شهدای روحانی ۲ هزار و ۷۵۷ تن بوده‌اند.
- در دوران دفاع مقدس ۴۸۰۰۰ تن از ارتشیان غیور جمهوری اسلامی ایران به شهادت رسیدند.
- جهادسازندگی در طول ۸ سال دفاع مقدس ۳۱۰۰ شهید، ۸۵۰۰ جانباز، ۸۶۶ آزاده و ۸۳ مفقودالاثر تقدیم انقلاب اسلامی کرده است.
- شهدای اقلیت‌های مذهبی شامل: ۸۸ تن مسیحی، ۹ تن زرتشتی و ۱۶ تن کلیمی است.
- در بین شهدای عزیزان ۱۸۵۵ شهید با ملیت عراقی، ۳۱۴ شهید با ملیت افغانی و ۲۹ شهید از ملیت‌های دیگر است.

- در دوران دفاع مقدس ۸۵ هزار و ۲۲۲ تن بسیجی از توده مردم به درجه رفیع شهادت رسیدند.
- میانگین سن شهدا ۲۲ سال بوده است. سن ۴۴ درصد شهدا ۱۶ تا ۲۰ سال بوده است. ۷۱ درصد

شهدا مجرد بوده‌اند.

● زنان قهرمان ایران ۴ هزار و ۳۶۳ تن شهید نیز تقدیم اسلام کرده‌اند که بیشتر آنها در بمباران و موشک‌باران شهرها به شهادت رسیده‌اند.

● در دوران دفاع مقدس ۲۲۸۰۸ تن امدادگر و ۲۲۷۶ تن زن به جبهه‌ها اعزام شدند.

● در طول دفاع مقدس ۳۲۰ هزار تن از قهرمانان رزمنده با درصد بالایی جانباز شدند.

● در حال حاضر ۱۰۰ هزار جانباز شیمیایی در کشور وجود دارد و حدود ۸ هزار جانباز نیز در شرایط بحرانی‌اند.

● در دفاع مقدس حدود ۴۵ هزار تن از رزمندگان اسلام به اسارت نیروهای عراقی درآمدند که مردم به آنها لقب آزاده دادند.

● دفاع مقدس حدود ۲۵ هزار تن مفقودالاثر شدند که تاکنون بیکر مطهر نزدیک به ۲۰ هزار تن از آنان با عملیات تفحص پیدا شده است.

فعالیت (۵)

از سه موضوع تحقیق زیر یکی را انتخاب کرده و گزارش آن را به دبیر خود ارائه نمایید.

- الف) ما چگونه می‌توانیم قدردان خون شهدا و ایثارگری جانبازان و آزادگان میهن خود باشیم؟
- ب) اگر در بین اقوام و خویشان شما، همسایگان یا اهالی محل ایثارگری را می‌شناسید (رزمنده دوران دفاع مقدس، جانباز، خانواده معظم شهدا، آزاده) با او مصاحبه‌ای ترتیب دهید.
- ج) تحقیقی از زندگی نامه، آثار به جامانده و وصیت نامه یکی از شهدای روستا، شهر یا محله خود تنظیم کنید.

مردان مبارز و زنان قهرمان

ما مفتخریم که بانوان و زنان پیر و جوان و خُرد و کلان در صحنه‌های فرهنگی و اقتصادی و نظامی حاضر و همدوش مردان یا بهتر از آنان در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند.

فرازی از وصیت نامه سیاسی _ الهی امام خمینی (ره)

مردان مبارز

در طول تاریخ بشر، انسان‌های موحد بسیاری بوده‌اند که تعدادی از آنها به دلیل شرایط حاکم بر جامعه خود، یکتاپرستی خویش را به کلی پنهان می‌کردند و تعدادی نیز، که معمولاً در اقلیت بودند، سعی می‌کردند تا پرستش خدای یگانه را در میان خویشان و اطرافیان خود تبلیغ کنند. آنها برای تبلیغ اعتقادشان گاهی جان خود را نیز ایثار می‌کردند، اما حاضر نبودند از اعتقادات خود دست بردارند.

با ظهور حضرت محمد (ص) پیامبر اسلام و آخرین فرستاده الهی، دوران دیگری از مبارزه با ظلم و جهل و بت‌پرستی و تبلیغ پرستش خداوند یکتا آغاز شد. اصحاب و پیروان آن حضرت نیز به تناسب شرایط و موقعیتشان سعی می‌کردند تا با حرکت در این مسیر الگوهای مناسبی برای سایر مردم باشند.

فعالیت (۱)

در زیر اسامی سه تن از مردان مبارز صدر اسلام و سه تن از مردان مبارز دوران معاصر ایران آمده است. دربارهٔ زمان، شیوه و طرف مبارزه هر کدام دو سطر بنویسید. از دبیر خود، دبیر تاریخ، دبیر دین و زندگی و نیز اعضای خانواده مشورت بگیرید.

دوران معاصر ایران (قبل از پیروزی انقلاب اسلامی):

دوران صدر اسلام:

رئیس علی دلواری:

میرزا کوچک خان جنگلی:

آیت الله شهید مدرس

عمار یاسر:

سلمان فارسی:

مالک اشتر:

مردان تلاشگر، مبارز و میهن دوست در طول تاریخ کهن سرزمین ما کم نبوده اند؛ اما پس از استقبال از دین اسلام و پذیرش آن توسط مردم ایران، وجود مردانی که برای پیشرفت کشور، ترویج فرهنگ اسلامی و سربلندی مردم تلاش می کردند، شدت و قوت بیشتری یافت. این مردان از میان تمام اقشار مردم بوده اند و هدفشان سعادت مندی ملت ایران بوده است.

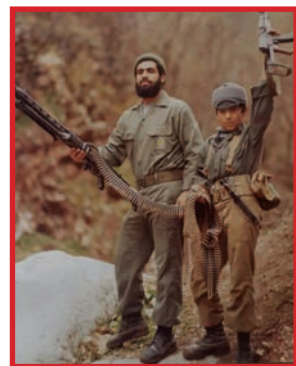
در دوران معاصر روحانیان، عالمان و دانشمندان، شاعران و نویسندگان، مجاهدان و آزادی خواهان، سربازان میهن و ... در این مجموعه حضور داشته اند. بزرگ مردانی همچون میرزای شیرازی، سیدجمال الدین اسدآبادی، ستارخان، باقرخان، امیرکبیر و ... نام هایی هستند که همگی برای آبادانی و سرافرازی میهن، گسترش دین و عدالت، رهایی کشور از مستبدان داخلی و استقلال ایران در مقابل نفوذ و دخالت بیگانگان تلاش فراوان نموده اند.

در دوران ستم شاهی نیز انسان های آزاده ای که در مقابل دین ستیزی و ظلم و ستم حاکمان پهلوی ایستادند، بسیار بوده اند. آنها رنج و سختی دوران مبارزه، زندان، شکنجه و شهادت در راه خدا را انتخاب کردند تا ثابت کنند که دین خواهی مردم و حفظ استقلال ایران اسلامی چراغ روشنی است که هرگز خاموش نخواهد شد. شهید نواب صفوی، شهید سیدعلی اندرزگو، شهید رجایی و ... از این دسته مردان مؤمن و مبارز میهن ما هستند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در دورانی که کشور ما مورد تهاجم وحشیانه دشمن قرار گرفت، همه مردم در مقابل این هجوم صدام ایستادند تا دین و استقلال کشور ما پابرجا بماند. از میان شهیدان دفاع مقدس، چند تن را به عنوان نمونه انتخاب و در این درس به کمک شما دانش آموزان عزیز معرفی می کنیم تا زندگی و مبارزات آنها الگوی همه جوانان ما قرار گیرد. در مورد زندگی، شخصیت و رشادت های شهیدان، کتاب ها، ویژه نامه ها و همچنین وبگاه های متعددی در فضای مجازی منتشر شده است که شما می توانید از این منابع استفاده کنید.

در دوران دفاع مقدس نوجوانان و دانش آموزان نیز دوشادوش بزرگ ترها به دفاع از سرزمین خود پرداختند.

فعالیت (۲)

کامل کنید.

نام و نام خانوادگی: شهید مهدی باکری

زندگی نامه: (سال و محل تولد، سال و محل شهادت): .....

.....

.....

.....

.....

مسئولیت ها:

.....

.....

.....

.....

قسمتی از وصیت نامه یا خاطره ای از شهید:

.....

.....

.....

.....

.....

خصوصیات اخلاقی شهید:

.....

.....

.....

.....

فعالیت (۳)

کامل کنید.

نام و نام خانوادگی: شهید عباس بابایی

زندگی نامه: (سال و محل تولد، سال و محل شهادت): .....

.....

.....

.....

.....

مسئولیت ها:

.....

.....

.....

.....

قسمتی از وصیت نامه یا خاطره ای از شهید:

.....

.....

.....

.....

.....

خصوصیات اخلاقی شهید:

.....

.....

.....

فعالیت (۴)

معرفی شهید از بستگان یا از شهر، روستا، محله یا کوچه شما

نام و نام خانوادگی شهید :

سن شهید هنگام شهادت :

خلاصه‌ای از زندگی نامه شهید :

بخشی از وصیت نامه شهید :

خاطره یا خصوصیات اخلاقی شهید :

فعالیت (۵)

به این سؤال بدون مشورت گروهی و کمک گرفتن از دیگران، فکر کنید و پاسخ دهید.
در دوران دفاع مقدس بیش از ۳۶ هزار دانش آموز از گروه همسالان شما در میدان جنگ، به خاطر دفاع از اسلام، انقلاب، کشور، دین و اعتقاد اتمان به شهادت رسیده اند و جان خود را ایثار کرده اند. هم اکنون کشور عزیز ما مورد تهاجم نظامی واقع نشده؛ اما دشمنان به تهاجم وسیع فرهنگی با هدف انحراف نوجوانان و جوانان روی آورده اند. به نظر شما چگونه می توان در مقابل این تهاجم دفاع کرد؟

زنان قهرمان

مادران شجاع فرزندان اسلام، خاطره جانبازی و رشادت زنان قهرمان را در طول تاریخ زنده کرده اند.
امام خمینی (ره)

یکی از وظایف مهم و اساسی زنان، تربیت فرزندانی است که زنان و مردان آینده جامعه را تشکیل می دهند. در واقع تمام کسانی که در هدایت و راهنمایی سایر انسان ها و رشد و پیشرفت کشورشان نقش داشته و ایثارگری کرده اند، تربیت شدگان دامان مادران دلسوز و پاک دامن بوده اند.
در عصر حاضر، برخی از زنان علاوه بر اینکه در خانه به عنوان همسر و مادر نقش اساسی در رشد خانواده و تربیت فرزندان دارند، در جامعه نیز همپای مردان مشغول فعالیت اند.

در طول تاریخ کم نبوده اند زنانی که در شرایط سخت، با تدبیر خود، باعث تحولی بزرگ در جامعه خود شده اند.

فعالیت (۶)

در زیر نام سه تن از زنان قهرمان و تأثیرگذار در تاریخ زندگی انسان ها ذکر شده است. درباره زندگی و اقدامات برجسته آنان چند سطر بنویسید. از منابع معتبر تحقیق کنید.

حضرت خدیجه (س) :

.....

.....

.....

حضرت فاطمه (س) :

.....

.....

.....

حضرت زینب (س) :

.....

.....

.....

زنان در دفاع مقدس نقش اساسی داشته و از راه های مختلف در دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی مشارکت کرده اند :

- ۱- رساندن وسایل و ادوات جنگی به رزمندگان
- ۲- درمان مجروحان جنگ و انتقال آنها به پشت جبهه و مراقبت از آنان
- ۳- خارج کردن شهدا از منطقه نبرد به پشت جبهه
- ۴- رساندن آب و مواد غذایی به رزمندگان
- ۵- تهیه و تدارک دارو، لباس و سایر امکانات مورد نیاز رزمندگان
- ۶- شرکت در نبرد مستقیم با دشمن (در صورت نیاز).

دردوران معاصر زنان مؤمن و شجاعی بودند که علاوه بر تربیت فرزندان صالح و باتقوا، دفاع از اعتقادات دینی و حفظ و گسترش آن را در جامعه وظیفه خود می‌دانستند.

یکی از این زنان با ایمان و مبارز که پس از چند سال تحمل سختی و شکنجه در زندان‌های رژیم شاه، به خارج از ایران رفت و در اردوگاه‌های نظامی فلسطین به چربکی تمام عیار تبدیل شد، خانم مرضیه حدیدچی (دباغ) است. خانم دباغ با وجود ۸ فرزند، با توجه به احتمال دستگیری مجدد و اعدام توسط رژیم ستمگر شاه، به زندگی مبارزاتی سخت خود ادامه داد.

فعالیت (۷)

با مراجعه به کتاب خاطرات مرضیه حدیدچی (دباغ)، بخشی از خاطرات این زن قهرمان ایرانی را در کلاس بازخوانی کنید.^۱

زنان قهرمان در دوران دفاع مقدس

در دفاع مقدس، زنان با ایمان و شجاع ایرانی، از ابتدای تهاجم ارتش بعثی عراق به کشورمان، در کنار مردان و در مقابل دشمن ایستادگی و مقاومت کردند و پس از آن نیز در پشت جبهه کارهایی انجام می‌دادند که اگر ارزش و پاداش آن نزد خداوند از دفاع مستقیم بیشتر نباشد، کمتر نخواهد بود. زنان علاوه بر اینکه در پشت جبهه می‌توانند در دفاع از کشورشان نقش مؤثری داشته باشند، در خانه نیز همسر، خواهر و مادر مردان، و در جامعه خویشاوند، همکار، همسایه و ... آنها هستند. زنان با صبر و استقامت در مقابل سختی‌های جنگ و تشویق مردان به دفاع از کشورشان، انگیزه‌های مقاومت عمومی را در جامعه تقویت می‌کنند.

۱- خاطرات مرضیه حدیدچی (دباغ)، انتشارات سوره مهر.

در این بخش از درس، خاطرات یکی از زنان قهرمانی که دوران دفاع مقدس در دفاع از کشورمان نقش داشته را با هم می‌خوانیم.

سیده زهرا حسینی، دختر رزمنده ساکن خرمشهر

یک دفعه دل به دریا زدم و گفتم: هرچه بادا باد! نهایتاً می‌گویند دختره دیوانه شده؛ خُب بگویند. چادرم را مرتب کردم. یک دفعه بلند شدم و لبه و انت ایستادم. شروع کردم به صحبت و گفتم: مردم اینا جوان‌های مظلوم خرمشهر هستند که به این روز افتادند. اینا به خاطر دفاع از ناموس و شرفشان، به خاطر دین و مملکتشان کشته شدند. سه روزه که به خاطر نبود آب و کفن، به خاطر بمباران هواپیما نتونستیم اینارو به خاک بسپاریم.

سه روزه که بدن اینا مثل شهدای کربلا روی زمین زیر آفتاب مونده.^۱

شهید مریم فرهانیان

شهید مریم فرهانیان در ۲۴ دی ۱۳۴۲ در آبادان و در خانواده‌ای متوسط و مذهبی به دنیا آمد. قبل از پیروزی انقلاب اسلامی همراه با برادرش مهدی در جلسات سیاسی، مذهبی و تظاهرات مردمی شرکت می‌کرد.

۱- کتاب خاطرات «دا»، انتشارات سوره مهر، صفحه ۱۸۸.

بیشتر بدانید

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در سال ۱۳۵۹ به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی پیوست و پس از گذراندن دوره‌های آموزش پرستاری و امدادگری در بیمارستان شرکت نفت امام خمینی (ره) آبادان، مشغول خدمت شد. او در حالی که هفده ساله بود، در بیمارستان به امدادگری و مداوای مجروحان جنگ تحمیلی می‌پرداخت.

یک بار در حالی که در بیمارستان مشغول خدمت بود، در اثر گلوله خمپاره دشمن مجروح شد و چند روزی را بر روی تخت بیمارستان گذراند.

شهید فرهانیان برای مددکاری به خانواده شهدا و رسیدگی به وضعیت آنها به روستاها و مناطق اطراف آبادان می‌رفت و ضمن کمک به آنها، به کودکان روستایی قرآن آموزش می‌داد.

این دختر شجاع و با ایمان با وجود آنکه برادرش مهدی تنها ۲۳ روز پس از شروع جنگ تحمیلی به شهادت رسیده بود، در شهر آبادان حضور یافت و به مداوای مجروحان و خدمت به هم‌نوعان خود در مناطق آسیب‌دیده از جنگ پرداخت. خواهر مریم فرهانیان می‌گوید: «به ظاهر آراسته خیلی اهمیت می‌داد؛ اما سعی می‌کرد نوع پوشش و رفتارش به گونه‌ای باشد که باعث جلب توجه دیگران نشود».

مادر یک شهید از مریم فرهانیان می‌خواهد که پس از مرگ او در ۱۳ مرداد هر سال بر سر مزار فرزندش بروند و برای آن شهید مراسم سالگرد بگیرند. سرانجام در ۱۳ مرداد سال ۱۳۶۳، در حالی که به همراه دو دوستش قصد انجام خواسته آن مادر شهید را داشته، در گلستان شهدای آبادان، مورد اصابت گلوله خمپاره ارتش صدام قرار می‌گیرد و روح بزرگش به شهدای اسلام می‌پیوندد. او در زمان شهادت تنها ۲۱ سال داشت. زندگی نامه شهید مریم فرهانیان در کتابی با عنوان «دختری کنار شط» چاپ و نشر شده است.

شما در تصاویر این دو صفحه چگونه حضور زنان و دختران در دوران دفاع مقدس را مشاهده می‌کنید.
برای هر تصویر شرح مختصری بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

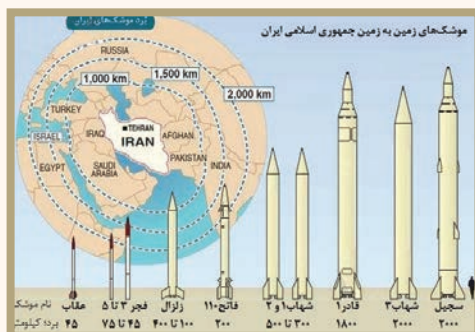
.....

.....

فعالیت (۸)

شهادت نهضت علمی، انرژی هسته‌ای و مدافعان حرم نیز از قهرمانان دوران معاصر کشور هستند. درباره شهادتی چون شهید تهرانی مقدم، احمدی روشن و... تحقیق کنید و نتیجه را به کلاس ارائه نمایید.

پراگندگی و خیر و مال

«وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ»

قرآن مجید/ انفال ۶۰

..... تا آنجا که می‌توانید نیرو آماده کنید .....

تنها راه مقابله با تهدیدها این است که وضعیت داخلی به گونه‌ای سازماندهی شود که دشمن از پیروزی خود مطمئن نباشد و زمینه را برای ماجراجویی فراهم نبیند.
مقام معظم رهبری

دکتر شهناز پناهگاه

صدام متجاوز برای پیشبرد اهداف خود و اربابانش دست به هر کاری می‌زد. او که در نبرد رو در رو با رزمندگان اسلام به اهدافش نرسیده بود، با بمباران و موشک باران مناطق مسکونی و کشتار زنان و فرزندان بی‌گناه می‌خواست ما را به تسلیم وادار کند.

برخی از مردم برای در امان ماندن از بمباران و حمله‌های موشکی دشمن، شهرهای بزرگ را ترک می‌کردند و به مناطق اطراف و جاهای امن می‌رفتند. ولی ما در خانه و شهر خویش ماندیم و حتی در زمانی که به علت موشک باران شدید مدرسه‌ها تعطیل اعلام شده بود، دانش‌آموزان مدرسه نمونه دولتی را به روستایی بردیم و همان جا کلاس‌هایمان را تشکیل دادیم.

شب‌ها به محض اینکه رادیو اعلام خطر حمله نظامی می‌کرد، به پناهگاه امن و مخفی می‌رفتیم. شب‌ها چراغ‌های خانه و کوچه را خاموش می‌کردیم و گاهی برای گمراهی دشمن عده‌ای در خارج از شهر چراغ‌های برق یا آتش روشن می‌کردند. ماشین‌ها در خیابان چراغ‌هایشان را خاموش می‌کردند و توقف می‌نمودند و ....

در پناهگاه‌هایی که در فاصله دور از هم ساخته شده بودند، جاهای مناسب و راحت را به سالمندان، کودکان و خانم‌ها می‌دادیم و با دوستان و بچه محل‌ها دورهم جمع می‌شدیم. اگر زمان حمله طولانی می‌شد، جلسه قرآن می‌گذاشتیم. در غیر این صورت سعی می‌کردیم بگوییم و بخندیم تا دیگران هم روحیه بگیرند. گاهی یک نفر خوش‌ذوق آواز می‌خواند یا به صورت خودجوش نمایش بازی می‌کردند ..... شنیدم در یکی از محله‌ها جشن عروسی را به علت اعلام خطر حمله هوایی یا موشکی دشمن در پناهگاه ادامه داده بودند !! .....

تاریخ زندگی بشر همواره با پدیده جنگ همراه بوده و دفاع نیز برای مقابله با حمله‌ها و هجوم‌ها، با حیات بشری آمیخته بوده است.

انسان‌های اولیه برای در امان ماندن از تهاجم حیوانات وحشی و دیگر دشمنان و همچنین برای کاستن از نگرانی‌های خود به غارها، بالای درختان و دیگر مخفیگاه‌های طبیعی پناه می‌بردند. به علاوه، ایجاد خندق در اطراف شهرها و ایجاد قلعه و دروازه‌های مستحکم برای پیشگیری از حملات غافلگیرانه دشمن، از شیوه‌های رایج دفاعی در زمان‌های قدیم بوده است.

قلعه فلک الافلاک در خرم آباد یکی از اماکن مستحکم در دوران قدیم ایران

بیشتر بدانید

یکی از جنگ‌های معروف اسلام، جنگ خندق است. پیامبر اسلام حضرت محمد (ص) یارانش را برای مشورت دربارهٔ چگونه دفاع کردن از مدینه جمع کرد و هر کدام نظری دادند، ولی تنها پیشنهاد سلمان فارسی مورد قبول رسول خدا قرار گرفت، که حفر خندق دور تا دور شهر مدینه برای جلوگیری از نفوذ و حملهٔ دشمن به شهر بود.

مسلمانان با این نقشه که بهترین شیوهٔ دفاعی در آن شرایط بود، توانستند در جنگ خندق پیروز شوند. خداوند در قرآن کریم در آیهٔ ۸۰ از سورهٔ مبارکهٔ انبیاء می‌فرماید: و ما به او (حضرت داود علیه السلام) ساخت زره را تعلیم نمودیم تا شما را از آسیب جنگ در امان بدارد؛ پس آیا شما سپاسگزارید؟

کشور پهناور ایران در طول تاریخ به دلیل ویژگی‌های جغرافیایی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و قرار گرفتن در منطقهٔ حساس خاورمیانه و بهره‌مندی از ذخایر طبیعی، همواره در معرض حوادث طبیعی و غیرطبیعی زیادی قرار داشته و در نتیجه، خسارات مالی و جانی زیادی نیز از این راه، به کشورمان وارد شده است. از این روست که دفاع در برابر حوادث غیرطبیعی و تهدیدهای انسانی برای ما ضروری و بسیار مهم است؛ به‌طوری که رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌فرمایند: «دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است، هر ملتی که نتواند از خود دفاع کند زنده نیست».

تعریف و دسته‌بندی دفاع (پدافند)

- ۱- **دفاع (پدافند) عامل:** مقابله و مبارزه مستقیم و استفاده از تجهیزات جنگی به منظور دفع حملات و اقدامات جنگی دشمن پدافند عامل نامیده می‌شود. دفاع عامل یا مستقیم مخصوص زمان جنگ است که توسط افراد آموزش دیده با کمک وسایلی مثل اسلحه، موشک، تانک و هواپیما صورت می‌گیرد.
- ۲- **دفاع (پدافند) غیر عامل:** پدافند غیر عامل مجموعه اقداماتی است که بدون استفاده از تجهیزات جنگی می‌توان انجام داد تا از وارد شدن تلفات جانی به افراد و زیان اقتصادی به مراکز و تأسیسات حیاتی و مهم کشور جلوگیری کرد، یا آنها را به حداقل کاهش داد.

فعالیت (۱)

شما به عنوان یک نوجوان تا چه حدی آمادگی دارید که در زمان حمله دشمن؛ از خود، خانواده و دیگران دفاع کنید؟ به نظرتان چه کاری باید انجام داد؟

دفاع یا پدافند غیر عامل در جنگ‌ها برای مقابله با تهاجمات دشمن و کاهش خسارات ناشی از حملات زمینی، هوایی و دریایی صورت می‌گیرد. پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، فرودگاه‌ها، مراکز سیاسی مهم، مراکز اصلی مخابراتی و ارتباطی، پل‌های مهم، پایگاه‌های هوایی، مراکز و ایستگاه‌های رادیویی و تلویزیونی، نقاطی هستند که در زمان جنگ، مورد توجه و حمله دشمن قرار می‌گیرند.

کشور ما خانهٔ بزرگ ماست. بنابراین همهٔ افرادی که در این کشور زندگی می‌کنند، نباید اجازه دهند دشمن به سرزمین‌شان آسیب برساند.

در همین باره خداوند در آیهٔ ۶۰ سورهٔ انفال به ما دستور داده است هر قدر که می‌توانیم، نیرویمان را جمع کنیم و همیشه آمادهٔ دفاع از سرزمین‌مان باشیم.

فعالیت (۲)

پدافند غیرعامل را در سایر کشورها بررسی کنید.

اصول پدافند غیرعامل:

در خاطرهٔ ابتدای درس با برخی از اصول پدافند غیرعامل آشنا شدید. این اصول شامل مجموعه اقداماتی است که با استفاده از آنها می‌توان به اهداف پدافند غیرعامل دست یافت.

۱- استتار: استتار به معنای هم‌رنگ و هم‌شکل کردن تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی با محیط اطراف است؛ به گونه‌ای که شناسایی آن برای دشمن بسیار دشوار و تا حدودی غیرممکن باشد؛ مانند استفاده از بادگیر سفید در محیط برفی. استتار از مؤثرترین روش‌های دفاع غیرعامل در دنیاست. برای استتار از وسایلی مانند: رنگ، تور، شاخ و برگ درختان و ... استفاده می‌شود.

۲- / اختفا: اختفا یا پنهان کاری به اقداماتی گفته می‌شود که از قرار گرفتن تأسیسات، تجهیزات و نفرات در دید مستقیم دشمن جلوگیری به عمل می‌آورد؛ مانند پنهان کردن هواپیماهای جنگی در تونل.

در جریان هجرت پیامبر (ص) از مکه به مدینه با استفاده از اختفا و فریب که از اصول پدافند غیرعامل است، دشمنان رسول گرامی اسلام نتوانستند به آن حضرت دسترسی پیدا کنند.

روش‌های اختفا عبارت‌اند از :

الف) استفاده مناسب از عوارض زمین و احداث تأسیسات در محلی که به سهولت قابل تشخیص و مشاهده نباشد.

ب) عادی و غیرمهم جلوه دادن تأسیسات با کارهایی مانند : جدول‌بندی، درختکاری و ...

۳- پراکندگی: پراکندگی به معنای پخش کردن و عدم تجمع نیروها، تجهیزات و تأسیسات به منظور کاهش آسیب‌پذیری آنها در مقابل عملیات دشمن است. برای مثال :

دانشمندان هسته‌ای کشور نباید در یک مجتمع مسکونی زندگی کنند یا اگر می‌توانیم چند پالایشگاه در کشور بسازیم بهتر است آنها را در چند شهر با فاصله زیاد از هم بسازیم.

۴- فریب: فریب یعنی انجام کارهایی که فکر و دید دشمن را از اهداف اصلی و مهم به سوی اهداف فرعی و غیراصلی و کم‌اهمیت منحرف نماید؛ مانند : نصب نمونک (ماکت) تجهیزات جنگی در نقاط مختلف.

۵- مکان یابی: از اقدامات اساسی و مهم پدافند غیرعامل، انتخاب محل مناسب برای ایجاد تأسیسات حیاتی و مهم کشور است. ایجاد این تأسیسات در دشت های هموار، کنار بزرگراه ها و جاده های اصلی و در نزدیکی مرزها موجب شناسایی و آسیب پذیری آنها در برابر تهدیدات دشمنان می شود.

۶- مقاوم سازی و استحکامات: یکی از کارهای مفیدی که در زمان صلح می توان انجام داد تا در زمان حادثه از آن استفاده شود، ساخت مکان هایی است که در مقابل بمب و موشک مقاوم باشد و آثار ترکش و موج انفجار را تا حدود زیادی خنثی کند. بنابراین احداث پناهگاه در مجتمع های مسکونی و اداری و همچنین ساخت پناهگاه های عمومی در شهرها، یکی از اقدامات مفیدی است که باعث حفظ جان انسان ها در زمان وقوع حادثه می شود.

رعایت اصول پدافند غیرعامل دو مزیت مهم زیر را به همراه دارد :

- ۱- قدرت دفاعی کشور را افزایش می دهد و باعث حفظ مراکز و تأسیسات مهم جامعه می شود؛
- ۲- هرچه توان و قدرت دفاع عامل و غیرعامل کشور بیشتر باشد، احتمال تهاجم دشمنان کمتر می شود.

فعالیت (۳)

شما اگر ایمن سازی محل زندگی تان (شهر، شهرک، محله یا روستا) را برعهده بگیرید، چه اقداماتی انجام می دهید؟ (به صورت جزئی با توجه به ویژگی های نمای محل زندگی بررسی کنید.)

جنگ نرم

ما می‌گوییم تا شرک و کفر هست، مبارزه هست و تا مبارزه هست، ما هستیم.
«امام خمینی (ره)»

● من برنامه‌های استکبار جهانی علیه ملت ایران را در سه عبارت خلاصه می‌کنم:
اول جنگ روانی، دوم جنگ اقتصادی و سوم، مقابله با پیشرفت و اقتدار علمی.

«مقام معظم رهبری»

● جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم.

«مقام معظم رهبری»

● جنگ جنگ اراده‌هاست.

«مقام معظم رهبری»

در درس‌های قبلی خواندید، کشورهای استعمارگر در گذشته برای رسیدن به اهداف خود از تهاجم نظامی استفاده می‌کردند.

جنگ‌های نظامی هزینه‌های زیادی به همراه داشت و تلفات انسانی آن علاوه بر سربازان کشور مدافع، شامل سربازان کشور مهاجم هم می‌شد.

هزینه‌های بالای جنگ سخت، پیشرفت فناوری، مخالفت عموم مردم جهان با کشته شدن انسان‌ها در جنگ و ...، قدرت‌های نظامی دنیای امروز را بر آن داشت تا از راه‌های دیگری به دنبال تأمین منافع خود باشند.

در نتیجه اگر کشورهای استعمارگر در گذشته با تهاجم نظامی (جنگ سخت) به اهداف خود می‌رسیدند، در دنیای امروز سعی می‌کنند با روش‌های جدید و کم‌هزینه به دنبال منافع خود باشند.

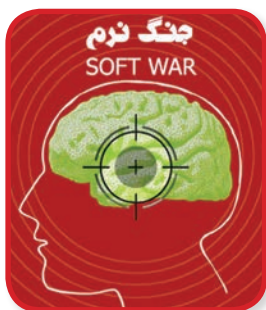
فعالیت (۱)

سخنان مقام معظم رهبری را درباره جنگ نرم جست‌وجو کنید و درباره آن به بحث بپردازید.

به کلیه فعالیت‌های غیرنظامی که دشمن و عوامل آن در جهت ایجاد تغییرات لازم در یک جامعه و یا گروهی خاص انجام می‌دهند تا بر آن جامعه و گروه تسلط یابند، جنگ نرم گفته می‌شود.

در این جنگ به جای استفاده از تفنگ، توپ، تانک، هواپیما و موشک از رسانه (روزنامه، مجله، عکس، فیلم، کتاب، جزوه و...)، شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، ماهواره، اینترنت، تلویزیون و رادیو و... بهره می‌گیرند. در جنگ نرم نوع تفکر و اندیشه را تغییر می‌دهند؛ یعنی دشمن ذهن و فکر مردم کشور هدف را طوری تغییر می‌دهد که آنان همان چیزی را بخواهند که دشمن می‌خواهد.

جنگ نرم متکی به روش‌های نرم‌افزاری، نامحسوس و تدریجی است. جنگ روانی، جنگ رسانه‌ای، انقلاب مخملی و رنگی برخی از شیوه‌های مختلف جنگ نرم است. در این درس به بررسی یکی از خطرناک‌ترین شیوه‌های جنگ نرم می‌پردازیم:

جنگ روانی

— رومیان کلاه‌خودها و زره‌های بزرگی را می‌ساختند که چند برابر کلاه‌خود و زره معمولی بود. آنها وقتی از منطقه‌ای عبور می‌کردند؛ این تجهیزات را به عمد در مسیر به جا می‌گذاشتند، تا لشکریان طرف مقابل تصور کنند که سربازان آنها غول‌بیکرند و قبل از جنگ روحیه مبارزه و مقاومت خود را از دست بدهند.

در زمان حرکت سپاهیان اسلام برای فتح مکه، وقتی مسلمانان به نزدیک مکه رسیدند، رسول‌گرامی اسلام (ص) به یارانش دستور داد هنگام شب بر بالای بلندی‌های اطراف مکه به صورت پراکنده آتش‌های زیادی روشن کنند تا هرکس از دور نگاه می‌کند، تصور نماید که یک سپاه چند هزار نفره مکه را محاصره کرده است. در همین حال، پیامبر عباس بن عبدالمطلب را به داخل شهر مکه فرستاد تا با دعوت از ابوسفیان وی را به محلی ببرد که بتواند آن آتش‌ها را تماشا کند. همین که ابوسفیان مشعل‌های فروزان بسیار زیاد را مشاهده کرد، چاره‌ای جز تسلیم در برابر سپاه اسلام ندید؛ در نتیجه مکه بدون جنگ و خونریزی فتح شد.

در جنگ صفین، وقتی سپاهیان امام علی (ع) به فرماندهی مالک اشتر در آستانه شکست دادن لشکریان معاویه قرار گرفتند، لشکریان معاویه به منظور ایجاد شک و تردید در سپاهیان امام علی (ع) و برای فرار از شکست، با حيله‌گری عمرو عاص، قرآن‌ها را بر سر نیزه قرار دادند و اعلام کردند که

ما همه مسلمانیم و باید بین ما و شما این قرآن حکم کند. امام علی (ع) در واکنش به این اقدام معاویه به سپاهیان خود دستور ادامه جنگ داد و فرمود دشمنان شما اعتقادی به قرآن ندارند و این عمل آنها حيله و نیرنگی برای فرار از شکست است؛ اما بخشی از سپاهیان امام علی (ع) به فرمان آن حضرت توجه نکردند و در مقابل امام ایستادند. سرپیچی این عده در مقابل فرمان امام باعث شد که معاویه و لشکریانش از شکست حتمی نجات پیدا کنند.

در دوران ۸ ساله جنگ تحمیلی صدام علیه ایران، ارتش صدام علاوه بر بمباران شیمیایی رزمندگان و برخی از مناطق مرزی، بارها شهرهای بزرگ کشور ما از جمله تهران را به منظور ایجاد ترس و وحشت در بین مردم و تضعیف روحیه آنها، تهدید به بمباران شیمیایی می کرد.

تهدید به گسترش تحریم اقتصادی و مصوبه های مختلف در کنگره آمریکا و شورای عالی امنیت سازمان ملل متحد علیه جمهوری اسلامی ایران یکی از نمونه های روشن جنگ روانی دشمن علیه ماست.

بیشتر بدانید

در این سال‌ها، برای جلوگیری از رشد و قدرت یافتن نظام اسلامی، هر کاری که توانستند کردند، اگر شما تصور کنید ضربه‌ای می‌توانستند بزنند و نزدند، خطاست؛ هر کاری توانستند کردند، هر کار نکردند، چون نمی‌توانستند. جمهوری اسلامی در مقابل جنگ تحمیلی‌شان، تهاجم دزدانه‌شان، تحریم اقتصادی‌شان، جنگ روانی‌شان، تبلیغات و هیاهو و جنجال‌هایشان به پشتیبانی این ملت بزرگ و رشید محکم ایستاد و روز به روز بر قدرت خود افزود.

مقام معظم رهبری

در حرم مطهر رضوی (ع) - نوروز ۱۳۸۷

فعالیت (۳)

نمونه‌هایی از جنگ روانی علیه جمهوری اسلامی ایران را در کلاس درس بررسی کنید.

میزان اثرگذاری جنگ روانی از یک طرف به ویژگی‌های شخصیتی افراد مانند اعتقادات دینی، شجاعت، اعتماد به نفس، پابندی به ارزش‌های اخلاقی و... و از طرف دیگر به میزان علم و آگاهی انسان‌ها و نیز شناخت دوستان و دشمنان واقعی بستگی دارد.

برای آنکه شما دانش‌آموزان عزیز به جهان پیرامون خود و اتفاقاتی که در آن رخ می‌دهد، با دقت بیشتری توجه کنید و هر چیزی را به آسانی رد یا قبول نکنید، در این بخش از درس با روش‌های جنگ روانی آشنا می‌شوید.

روش‌های جنگ روانی

۱- تبلیغات: تبلیغ یا تبلیغات به معنای منتقل کردن و رساندن پیام، افکار و عقاید به دیگران است. در تبلیغات سعی می‌شود با بهره‌گیری از کلمات، تصاویر، موسیقی و... پیام به گونه‌ای آراسته شود که فکر و سلیقه گیرنده پیام، براساس خواست و تمایل فرستنده آن شکل بگیرد. همان‌طور که ممکن است با تبلیغات شایعه نادرستی را پخش کرد، به وسیله تبلیغات هم می‌توان آن را خنثی نمود.

در دنیای امروز کشورهایی که از سرمایه فراوان، فناوری روز و شبکه‌های ماهواره‌ای گسترده بهره‌مندند، می‌توانند با استفاده از امکانات خود بر فکر و احساس مردم جهان تأثیر بگذارند.

امروزه آمریکا، قدرت‌های سلطه‌گر و رژیم صهیونیستی اشغالگر فلسطین با تشکیل و گروهک‌های

تکفیری یا حمایت از گروه‌هایی که با نام اسلام و مسلمانان در کشورهای مختلف جهان دست به ایجاد ناامنی و جنایت می‌زنند، به معرفی چهره‌ای خشن و ضدانسانی از اسلام می‌پردازند.

نکته : همین قدرت‌های زورگوی جهانی در کشورهای مختلف نیروی نظامی پیاده می‌کنند و از هر جنایت و تجاوز دریغ نمی‌دارند و خودشان را مدافع حقوق بشر معرفی می‌کنند!

۲- شایعه : شایعه به معنای انتشار مطالب و اخباری است که درستی و نادرستی آن معلوم نیست و عموماً منبع مطمئن و مشخصی هم ندارد. شایعه معمولاً با اصل خبر تفاوت زیادی دارد؛ مانند شایعهٔ شهادت رسول گرامی اسلام (ص) در جنگ اُحُد که توسط مشرکان و به منظور تضعیف روحیهٔ مسلمانان پخش شد؛ در صورتی که آن حضرت فقط به صورت جزئی مجروح شده بود.

از نظر اخلاقی و دینی معمولاً شایعه، مجموعه‌ای از غیبت، تهمت، نشر مطالب غیرمطمئن و ... است که براساس احکام صریح اسلامی تأیید یا سکوت در برابر آن و عدم مقابله با آن گناه محسوب می‌شود. در آیات قرآن کریم و احکام دینی به مسلمانان تأکید شده است که در مورد اموری که اطلاع و علم کافی دربارهٔ آن ندارند، بررسی کنند؛ زیرا چشم و گوش و زبان و قلب انسان در پیشگاه خداوند مسئول هستند.

فعالیت (۳)

راه‌های مقابله و جلوگیری از شایعه پراکنی کدامند؟

پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس

۳- تحریف و اقیعیات : تحریف یعنی منحرف کردن خبری از مسیر و موضوع اصلی خود که به منظور انحراف اذهان مردم از حق به سوی باطل صورت می‌گیرد. در تحریف واقعیات معمولاً دروغ گفته نمی‌شود؛ بلکه واقعیات به صورت دیگری بیان می‌گردد که با اصل موضوع تفاوت زیادی دارد. در تحریف واقعیت، گاهی کلماتی به متن اصلی اضافه یا از آن کم می‌شود و گاهی جملات به صورتی

که بوده بیان می‌گردد؛ ولی به گونه‌ای تفسیر می‌شود که مخالف منظور گوینده یا نویسنده مطلب است و با اصل آن تفاوت دارد. برای مثال، با وجود آنکه مقامات کشور ما بارها اعلام کرده‌اند که هدف‌شان از پیشرفت در فناوری هسته‌ای، استفاده صلح‌آمیز از آن برای تولید انرژی هسته‌ای است؛ ولی غربی‌ها با این تفسیر که «ایران تاکنون نتوانسته ثابت کند که قصد استفاده صلح‌آمیز از فناوری هسته‌ای دارد»، اذهان عمومی مردم جهان را از این واقعیت که «ایران قصد استفاده صلح‌آمیز از فناوری هسته‌ای دارد»، به سمتی سوق می‌دهند که تصور شود؛ «قصد ایران از پیشرفت در فناوری هسته‌ای، استفاده غیر صلح‌آمیز از آن است».

۴- تفرقه افکنی: یکی دیگر از روش‌های جنگ روانی، دامن زدن به اختلافات موجود در یک یا چند کشور است که به منظور ایجاد بدبینی و به وجود آوردن درگیری و در نهایت برای از بین بردن وحدت و یکپارچگی یک جامعه صورت می‌گیرد. برای نمونه، دامن زدن به اختلافات میان شیعه و سنی یا ایجاد بدبینی بین مسلمانان و سایر ادیان الهی و همچنین مطرح کردن اختلافات قومی در بین قومیت‌های مختلف، مواردی است که تمامی آنها به منظور تضعیف اتحاد و یکپارچگی ملت ایران صورت می‌پذیرد.

۵- ترور: ترور، تهدید و تلاش برای ایجاد ترس و وحشت درباره یک گروه یا یک کشور جهت تحت فشار قرار دادن آنها به منظور تسلیم در برابر خواسته‌های طراحان آن می‌باشد.

ترور بر دو نوع است: ترور شخص و ترور شخصیت.

ترور شخص: در ترور شخص، افراد موّجه، توانمند و ارزشمند یک کشور که نقش مؤثری در

شهید صیاد شیرازی

شهید دکتر مفتاح

استاد شهید مطهری

شهید دکتر بهشتی

شهید دکتر باهنر

شهید رجایی

آگاهی مردم و پیشرفت جامعه دارند، مورد تهاجم جسمی و فیزیکی قرار می گیرند. برای نمونه، در کشور ما، شهادت شخصیت های اندیشمند و برجسته ای همچون مطهری، بهشتی، رجایی، باهنر، صیاد شیرازی و دانشمندان هسته ای و... نمونه هایی از ترور شخص محسوب می شوند.

سوء قصد به جان مقام معظم رهبری در یکی از مساجد تهران در سال ۱۳۶۰ که طی آن یک دست ایشان به شدت آسیب دید، یکی دیگر از ترور هایی است که در اولین سال های پیروزی انقلاب اسلامی رخ داد.

ترور شخصیت: تخریب شخصیت های بزرگ و تأثیرگذار با استفاده از دروغ، شایعه، تهمت و تبلیغات ناروا از قدیم رایج بوده است. به عنوان مثال دشمنان خدا در صدر اسلام پیامبر اکرم (ص) را جادوگر یا مجنون می دانستند. از زمان پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون نیز چهره های برجسته نظام اسلامی ایران مانند امام خمینی و مقام معظم رهبری از سوی دشمنان مورد هدف قرار گرفتند و با استفاده از شایعه، تحریف واقعیت و نسبت دادن صفات ناروا، سعی کرده اند تا شخصیت تأثیرگذار آنها را تخریب کنند.

ترور شخصیت در مواردی به صورت کلی «دین اسلام» یا شخصیت مسلمانان را هدف قرار می دهد. برای مثال در بعضی از فیلم های سینمایی، شخصیت های منفی فیلم یک یا چند نفر از مسلمانانی هستند که چهره خشن و منفوری از آنها ترسیم شده است. همچنین در برخی از بازی های رایانه ای کسی که مشغول بازی می شود، برای پیروز شدن باید به سمت فرد یا افرادی که دارای ویژگی های اسلامی و مذهبی اند، تیراندازی کند و برای به دست آوردن امتیاز به سوی کسی که «الله اکبر» می گوید، شلیک نماید. در تمامی این بازی ها، قصد و هدف طراحان بازی، تخریب شخصیت مسلمانان است.

فعالیت (۴)

در یکی از بازی‌های رایانه‌ای، قهرمان بازی فردی آمریکایی است که باید افرادی را که «یا مهدی» و «الله اکبر» می‌گویند، از پای درآورد تا به مراحل بعدی برسد. به نظر شما طراحان این بازی به دنبال چه اهدافی هستند؟

پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس

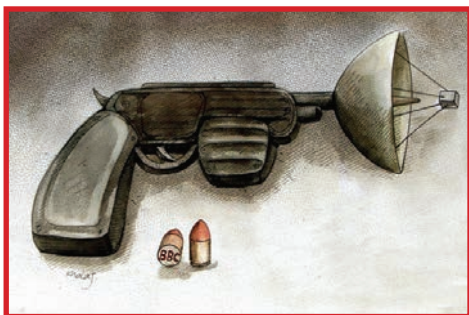
شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان

به نظر شما چرا با وجود شبکه‌های فراوان فارسی زبان، تعداد آنها در حال افزایش است؟ آیا می‌دانید هزینه اجاره یک ماهواره در فضا، تهیه و تولید برنامه‌های آن، ارسال برنامه بر روی شبکه و... چقدر است؟ آیا تأمین این هزینه‌ها بدون حمایت قدرت‌های اقتصادی و سیاسی دنیا امکان‌پذیر است؟

اگر به صورت سطحی و ساده به موضوع نگاه کنیم، شاید گمان کنیم که هدف این شبکه‌ها اطلاع‌رسانی و سرگرم کردن فارسی‌زبانان است؛ اما اگر کمی درباره این موضوع فکر کنیم، پی می‌بریم که قدرت‌های پشت پرده این شبکه‌ها اهداف دیگری در سر دارند.

حمایت گسترده از راه اندازی این شبکه‌ها به دلیل تأثیری که ماهواره و تلویزیون در برانگیختن افکار عمومی دارد، مورد توجه دشمنان انقلاب اسلامی است تا از این طریق بتوانند جنگ روانی و جنگ رسانه‌ای خود را علیه جمهوری اسلامی ایران گسترش دهند.

برنامه‌های سیاسی، فرهنگی و هنری، فیلم‌های سینمایی، سریال‌های تلویزیونی، گفت‌وگوهای اقتصادی و اجتماعی و حتی برنامه‌های به ظاهر خانوادگی آنها عمدتاً با هدف‌هایی همچون :

- بدبین کردن مردم به اسلام و نظام جمهوری اسلامی
- قطع رابطه ملت با رهبری نظام
- ترویج بی‌بندوباری اخلاقی
- از بین بردن استحکام خانواده
- جدایی دین از سیاست
- دور کردن مردم از ارزش‌های دینی و...

صورت می‌گیرد که همه در جهت اهداف جنگ روانی و جنگ رسانه‌ای دشمنان نظام جمهوری اسلامی ایران است. البته در برخی از برنامه‌های این شبکه‌ها اطلاع‌رسانی، سرگرمی‌های معمولی، مسابقات ورزشی و... هم وجود دارد؛ اما آنچه که باید به آن توجه داشت، اهداف کلی این شبکه‌هاست که به آنها اشاره شد.

فعالیت (۵)

بهترین راه‌ها برای مقابله با جنگ روانی دشمنان را در کلاس به بحث بگذارید. (از سخنان مقام معظم رهبری، کتاب‌ها، مجله‌ها، مصاحبه و گفت‌وگو با افراد صاحب نظر بهره بگیرید.)

نظام جمع و جنگ انفرارشی

نظم چیست و چه تأثیری در کارهای ما دارد؟

نظم در لغت به معنای آراستن، برپا داشتن و انجام دادن به موقع کارهاست. نظم یکی از امور فردی و اجتماعی است که رعایت آن برای تمام انسان‌ها لازم و مفید است. نظم یکی از عوامل مهم در پیشرفت هر اجتماع است، و در امور فردی هم عموم انسان‌های موفق، افراد منظمی در طول زندگی خود بوده‌اند.

فعالیت (۱)

شما به عنوان یک دانش‌آموز موفق، مواردی از رعایت نظم در کلاس، مدرسه، خانه و جامعه را

برشمرید :

۱- در کلاس : .....

۲- در مدرسه : .....

۳- در خانه : .....

۴- در جامعه : .....

در امور اجتماعی هم ما نیروهای نظامی را به عنوان منظم‌ترین افراد می‌شناسیم؛ زیرا یکی از ویژگی‌های مشخص آنها رعایت نظم است.

نظام جمع و اطاعت از فرماندهی یکی از اموری است که هر فرد نظامی باید آن را آموزش دیده و در طول خدمت خود به صورت دقیق رعایت کند.

با توجه به اینکه یادگیری نظام جمع، تأثیر فراوانی در هماهنگی یک دانش‌آموز با کارهای جمعی مدرسه دارد و می‌تواند باعث نظم بیشتر دانش‌آموزان شود، در این درس با آن آشنا می‌شوید.

نظام جمع

نظام جمع حرکاتی است که به صورت منظم انجام می‌شود و افراد را در انجام کارهای جمعی با یکدیگر هماهنگ می‌کند.

نظام جمع از یک دسته حرکات منظم و با مفهوم مشخص تشکیل شده است، که در این درس برخی از آنها آموزش داده می‌شود. هر حرکت نظام جمع از دو جزء تشکیل شده است : خبر و اجرا

خبر و اجرا

خبر به معنای اطلاع از نوع فرمان و ایجاد آمادگی در فرد برای انجام یک عمل مشخص است. اجرا به معنای اطاعت از فرمان و اجرای عمل مشخصی است که فرمانده دستور می‌دهد. برای

مثال، در حرکت از جلو نظام، از جلو، خبر و نظام، اجرای فرمان است.

فرمان از جلو نظام

از جلو نظام فرمانی است که برای پشت سر هم قرار گرفتن افراد صادر می‌شود؛ مانند: زمانی که دانش‌آموزان یک کلاس در یک صف پشت سر هم قرار می‌گیرند.

در فرمان از جلو نظام، فرمانده با صدای بلند می‌گوید: «از جلو!» در این حالت، افراد تحت فرمان باید به سرعت، پشت سر هم قرار گیرند. سپس فرمانده اعلام می‌کند: «نظام!» در این حالت افراد تحت فرمان، بدون صحبت و حرکت باید با فاصله معین که با دست مشخص می‌شود، پشت سر هم بایستند.

فرمان به چپ چپ

در این حرکت، افراد تحت فرمان، ۹۰ درجه بدن خود را به سمت چپ می‌چرخانند. در این عمل، نفرات باید روی پاشنه پای چپ و پنجه پای راست خود حرکت کنند.

فرمان به راست راست

در این حرکت افراد تحت فرمان، ۹۰ درجه بدن خود را به سمت راست می‌چرخانند. در این عمل، نفرات باید روی پاشنه پای راست و پنجه پای چپ خود حرکت کنند.

عقب گرد

در این حرکت افراد تحت فرمان از سمت چپ، بدن خود را ۱۸۰ درجه می‌چرخانند؛ به طوری

که برای مثال، اگر قبل از عقب‌گرد نفرات رو به شمال ایستاده باشند، پس از عقب‌گرد باید به سمت جنوب بایستند.

فرمان خبردار

در فرمان خبردار افراد باید با حالت صحیح در جای خود بایستند. در این حالت پاها جفت و دست‌ها در امتداد پاها قرار می‌گیرد.

سیر تحول و شناخت جنگ‌افزارها

در جنگ‌هایی که در طول تاریخ اتفاق افتاده، انسان‌ها به تناسب رشد فکری و عقلانی خود از ابزارهای مختلفی به‌عنوان وسایل جنگی استفاده می‌کرده‌اند. ابزارهای جنگی بشر از سنگ، چوب، تیر و کمان، نیزه و شمشیر شروع و پس از مدت زمانی به سلاح‌های گرم، توپ و تانک رسید. سپس ماشین‌های جنگی شامل هواپیما، زیر دریایی، موشک‌های دور بُرد و... وارد صحنه جنگ‌ها شدند و میدان نبرد از زمین به دریا و آسمان گسترش پیدا کرد.

در عصر حاضر، اگرچه برخی کشورها به سلاح‌های غیرمتعارف (شیمیایی، میکروبی و هسته‌ای) دسترسی پیدا کرده و در مواردی از آن استفاده نموده‌اند؛ اما به دلیل مخالفت‌های جهانی با این سلاح‌ها و تلفات زیادی که به دنبال دارند، استفاده از آن منع شده است. به همین جهت در دوران کنونی، تکیه قدرت‌های نظامی بر استفاده از جنگ الکترونیک، جنگ اطلاعاتی، جنگ اقتصادی، جنگ نرم و موارد مشابه می‌باشد؛ اگرچه در دنیای امروز، استفاده از فناوری موشکی نیز یکی از محورهای مهم توانمندی دفاعی هر کشور محسوب می‌شود.

بر همین اساس دانشمندان مؤمن و توانای میهن عزیز ما در این زمینه تلاش‌های فراوانی کرده‌اند و تاکنون موفق به ساخت انواع مختلف موشک‌های زمین به زمین و زمین به هوا شده‌اند.

ساخت و تولید این موشک‌ها در کنار سایر توانمندی‌های دفاعی کشورمان، باعث شده تا دشمنان کمتر در فکر تهاجم نظامی به میهن عزیز ما باشند.

فعالیت (۳)

دربارهٔ موشک‌های ساخت متخصصان ایرانی جست‌وجو کنید و جدول زیر را کامل کنید و در صورت امکان تصاویر مربوطه را در کلاس خود نمایش دهید.

ردیف	نام موشک	وزن موشک	طول بُرد موشک
۱			
۲			
۳			
۴			

اسلحه انفرادی

اسلحه انفرادی وسیله‌ای است که یک رزمنده مدافع میهن می‌تواند آن را حمل نموده و در صورت نیاز از آن استفاده نماید؛ مانند: اسلحهٔ انفرادی کلاشینکف

با توجه به اینکه نیروی انسانی با ایمان، مهم‌ترین عامل توان‌مندی دفاعی کشور محسوب می‌شود و شناخت یک اسلحه انفرادی برای همه ما مفید است، در تصاویر صفحه قبل شما دانش‌آموزان عزیز با اسلحه کلاشینکف و قطعات مربوط به آن آشنا شدید.

آشنایی با مین

این قسمت از درس فقط به استان‌های آلوده به مین شامل ایلام، آذربایجان غربی، خوزستان، کردستان و کرمانشاه اختصاص دارد^۱.

همه می‌دانیم که بقایای تجهیزات جنگی و دیگر آثار به‌جا مانده در مناطق جنگی، پس از پایان جنگ به‌سادگی قابل جمع‌آوری نیست. برای کسانی که در مناطق جنگی دوران دفاع مقدس، زندگی می‌کنند، آشنا شدن با این وسایل و چگونگی برخورد با آنها ضروری است. از میان تجهیزات جنگی باقی‌مانده از دوران جنگ، مین‌های خنثی نشده بسیار خطرناک‌اند، زیرا انفجار آنها باعث کشته شدن یا مجروح و معلول شدن افراد می‌گردد. خنثی‌سازی مین یعنی خارج کردن مین از حالت انفجار، که توسط متخصصان نظامی انجام می‌شود.

۱- از این بخش در امتحان هماهنگ پایان سال ارزشیابی صورت نمی‌گیرد.

مین یکی از ابزارهای جنگی است که قابلیت انفجار دارد. مین‌ها در انواع، اندازه‌ها و رنگ‌های مختلف وجود دارند. با گذشت زمان، ظاهر مین ممکن است در اثر زنگ‌زدگی یا شرایط آب و هوایی تغییر کند؛ اما خاصیت انفجاری آن از بین نمی‌رود.

بیشتر بدانید

چرا از مین استفاده می‌شود؟
کشورهایی که در حال جنگ‌اند، برای جلوگیری از پیشروی دشمن و از بین بردن آنها، از مین استفاده می‌کنند.
مین‌ها را معمولاً در منطقه یا محلی از زمین و در زیر خاک کار می‌گذارند، که به آن میدان مین گفته می‌شود.
پس از پایان جنگ، تا سال‌های زیادی این مین‌ها باقی می‌مانند و بعدها تلفات جانی زیادی به بار می‌آورند.
بنابراین، همهٔ افرادی که در مناطقی زندگی می‌کنند که جنگ در آن اتفاق افتاده است، باید با خطرات مین آشنا باشند؛ زیرا به‌طور اجتناب‌ناپذیری در معرض خطر انفجار آن قرار دارند.
نشانه‌های وجود مین چیست؟
علائم و نشانه‌های زیادی برای خطر انفجار مین و مهمات جنگی وجود دارد که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

۱- وجود پوکه‌های فشنگ یا جعبه‌های مهمات

۲- ماشین جنگی سوخته و خراب یا تانک صدمه دیده

۳- رخ دادن انفجار در هنگام آتش‌سوزی طبیعی در یک منطقه

۴- وجود تکه‌های سیم یا قطعات مربوط به ابزارهای جنگی

۵- وجود خاکریزهای دوران جنگ

مین‌ها چگونه منفجر می‌شوند؟

مین‌ها در اثر حوادث زیر منفجر می‌شوند:

۱- عبور انسان از روی مین یا تماس فرد با مین

۲- عبور حیوانات از روی مین

۳- برخورد اجسام با مین

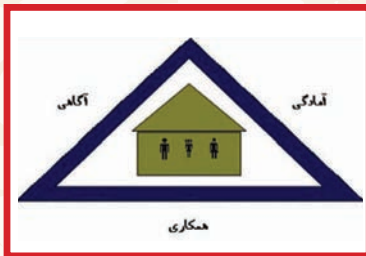
- ۴- کشیده شدن سیم متصل به مین
- ۵- حرارت آتشی که در نزدیکی مین روشن شده باشد.
- در مناطق جنگی برای پرهیز از خطر مین چه باید کرد؟
- برای آنکه خطری برای شما رخ ندهد، رعایت موارد زیر لازم می باشد :
- ۱- از مناطق غیر امن عبور نکنید.
- ۲- حتی الامکان از راه های پر رفت و آمد و امتحان شده حرکت کنید.
- ۳- اگر به سیمی که بخشی از آن بیرون است، برخورد کردید، به آن دست نزنید.
- ۴- مین های بیرون آمده از زیر خاک را دستکاری نکنید.
- ۵- به اشیای مشکوک و غیرعادی نزدیک نشوید.
- ۶- در هنگام حرکت، اگر مین را مشاهده کردید، توقف کنید و از جای پای خود برگردید.

فعالیت (۳)

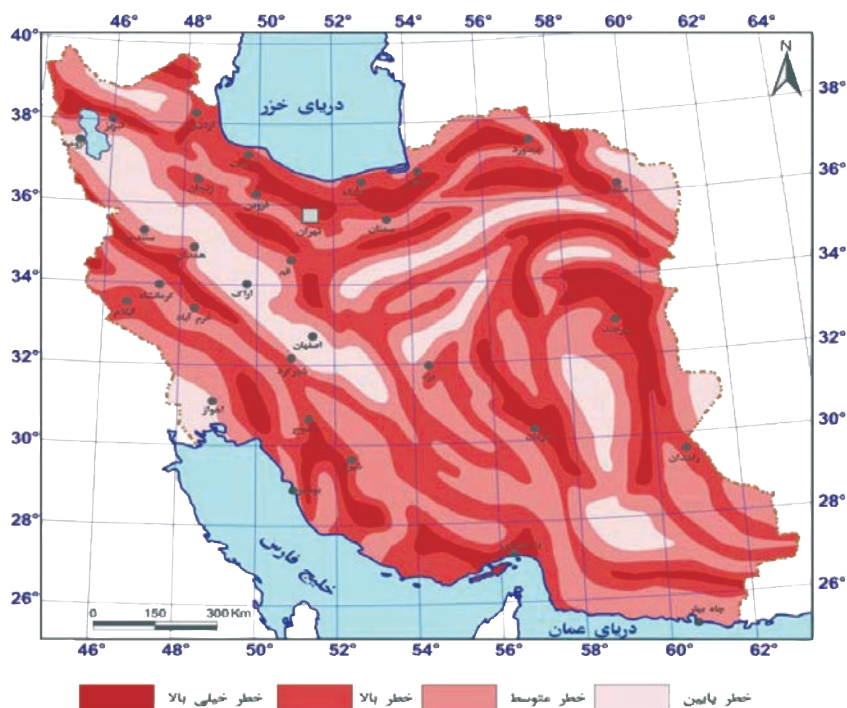
اگر از نزدیک مین دیده اید یا از مناطق آلوده به مین اطلاعاتی دارید یا از سایر خطرات مین ها آگاهی دارید؛ تجربیات و یافته های خود را با همکلاسی هایتان در میان بگذارید یا در قالب یک گزارش به کلاس ارائه دهید.

آبادی و پرپر زمین لرزه

به نقشه «خطر پذیری زمین لرزه‌ای» ایران به دقت نگاه کنید.

فعالیت (۱)

۱- با توجه به راهنمای نقشه فوق مطالبی را که درباره آن به نظرتان می‌رسد، بنویسید.

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز

۲- آیا می‌توانید محل وقوع چند زمین لرزه بزرگ را که در کشور ما رخ داده است، نام ببرید؟

پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس

آیا ما برای مقابله با زمین لرزه آماده‌ایم؟
به تصاویر و بریده جراید زیر نگاه کنید و به سؤال‌ها پاسخ دهید.

فعالیت (۲)

از اخبار و تصاویر صفحه قبل چه پیامی دریافت می کنید؟ آیا کسب آمادگی بیشتر برای رویارویی با زمین لرزه ضروری است؟

پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس

راه های ایمنی در برابر زمین لرزه

بشر با دانش کنونی خود قادر به پیش بینی زمان دقیق وقوع زمین لرزه نیست، اما با در پیش گرفتن روش های مناسب می تواند خطرهای ناشی از این پدیده طبیعی را کاهش دهد. تصاویر زیر را به دقت بررسی کنید.

فعالیت (۳)

آنچه از تصاویر بالا دربارهٔ راه‌های ایمنی برای آمادگی در برابر زمین لرزه به ذهنتان می‌رسد، بنویسید.

پاسخ دانش آموز	نتیجهٔ بحث کلاس

ارائهٔ آموزش‌های صحیح همگانی و آماده‌سازی افشار مختلف جامعه، یکی از عوامل مؤثر در کاهش خطرهای ناشی از زمین لرزه است.

فعالیت (۴)

۱- به نقشه خطرپذیری زمین لرزه‌ای ایران در صفحه ۸۸ به دقت نگاه کنید و با استفاده از راهنمای نقشه، نام چهار شهر از کشورمان را که در منطقه «خطرپذیری زمین لرزه‌ای بالا» و «خیلی بالا» قرار دارند، بنویسید.

۲- راه‌های ایمنی در برابر زمین لرزه را نام ببرید.

۳- یک مورد از راه‌های ایمنی در برابر زمین لرزه را شرح دهید.

۴- شما دانش‌آموزان در آموزش خانواده و دوستان خود برای مقابله با زمین لرزه، چه نقشی می‌توانید داشته باشید؟

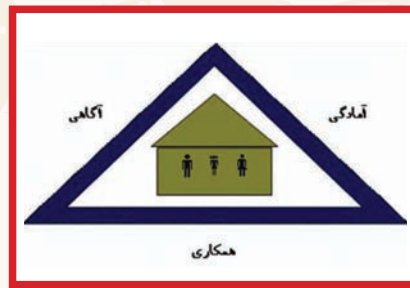

ایمنی در برابر زمین لرزه

مثلاً فوق از سه ضلع آگاهی، آمادگی و همکاری تشکیل شده است که ارتباط تنگاتنگ این سه عامل می‌تواند ایمنی جامعه را در برابر صدمات ناشی از وقوع زمین لرزه افزایش دهد.

آگاهی

مجموعه‌ای از دانش و اطلاعات افراد جامعه دربارهٔ پدیدهٔ زمین لرزه و اقدامات قبل، هنگام و بعد از آن است.

آمادگی

افزایش توانایی‌های افراد جامعه برای انجام فعالیت‌های مناسب در زمان قبل، حین و پس از وقوع زمین لرزه است.

همکاری

مشارکت همهٔ افراد جامعه برای دستیابی به ایمنی است.

ایمنی در برابر زمین لرزه = همکاری + آمادگی + آگاهی

فعالیت (۱)

تصوّر کنید زمین لرزه‌ای در یک شهر رخ داده است. مردم این شهر پس از وقوع زمین لرزه به چه چیزهایی نیاز دارند؟

پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس

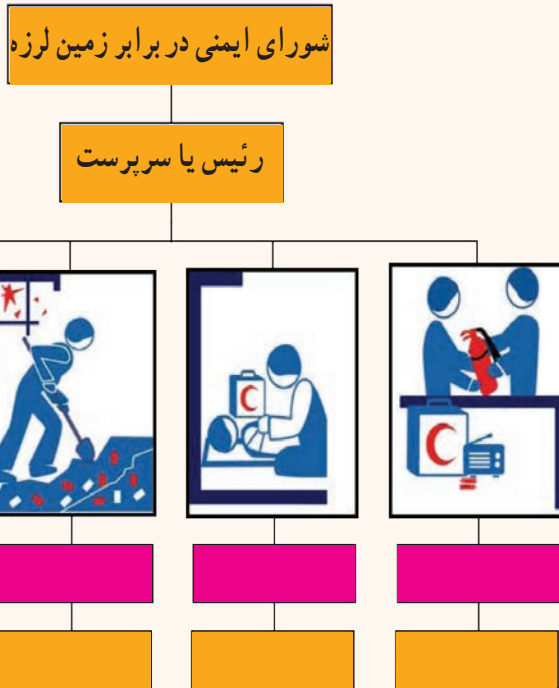
شورای ایمنی در برابر زمین لرزه

زمانی که حادثه‌ای مانند زمین لرزه رخ می‌دهد، شرایط عادی زندگی ما به شرایط بحرانی تبدیل می‌شود. به همین دلیل نیاز است گروهی که از قبل برای این بحران آماده شده‌اند، وارد عمل شوند و مشکلات به وجود آمده را برطرف کنند.

تصاویر مربوط به شورای ایمنی را نگاه کنید. این تصاویر نشان می‌دهد چه گروه‌هایی می‌توانند در شرایط بحرانی به مردم کمک کنند.

فعالیت (۲)

آیا می‌توانید نام گروه‌های زیر را بنویسید؟

برنامه‌ریزی، مشارکت، همکاری و هماهنگی در پیشبرد فعالیت‌های گروهی امری مؤثر و ضروری است. انجام بسیاری از وظایف گروه‌های شورای ایمنی تنها از عهدهٔ امدادگران دوره دیده و با تجربه برمی‌آید و در توان دانش‌آموزان نیست؛ بنابراین هریک از وظایف براساس توانایی و آمادگی تعیین خواهد شد.

آشنایی با وظایف شورای ایمنی در برابر زمین لرزه (الف) گروه تدارکات و پشتیبانی

گروه تدارکات و پشتیبانی با هدف فراهم آوردن امکانات و تجهیزات مورد نیاز و برقراری دوره‌های آموزشی و پشتیبانی مناسب، تشکیل می‌شود.

بیشتر بدانید

وظایف گروه

- ۱- تهیه فهرست از نزدیک‌ترین مراکز امدادی و درمانی، آتش‌نشانی، نیروی انتظامی و... به همراه شماره تلفن و نشانی
  - ۲- تهیه وسایل ضروری گروه‌های دیگر
  - ۳- کنترل کردن اسامی و تعداد دانش‌آموزان (بعد از زمین لرزه نباید کسی بدون هماهنگی از محیط مدرسه خارج شود).
  - ۴- ایمن‌سازی محیط مدرسه
- حال درباره وظایف گروه بحث و گفت‌وگو کنید تا آمادگی لازم را جهت انجام مانور داشته باشید.

ب) گروه نجات و امداد

بعد از وقوع زمین لرزه ممکن است در اثر ریزش آوار، شکستن شیشه‌ها و... افرادی که در جاهای نامناسب قرار دارند، مجروح شوند؛ بنابراین، گروه نجات و امداد با هدف کمک به مجروحان و مصدومان تشکیل می‌شود.

بیشتر بدانید

وظایف گروه

- ۱- امداد رسانی به مجروحان
- ۲- انتقال مجروحانی که جراحتهای عمیق دارند، به مراکز درمانی
- ۳- صحبت کردن با بیماران و روحیه و امید دادن به آنها
- ۴- اسکان و تعیین مکان مناسب برای دانش آموزان (به دور از ساختمانها و دیوارها، جایی مانند وسط حیاط مدرسه)

ب) گروه جست و جو

پس از هر زمین لرزه، احتمال خراب شدن ساختمانها، ریزش آوار و حبس شدن افراد در مکانهای مختلف وجود دارد. این گروه با هدف جست و جو برای یافتن افرادی که در موقعیتهای خطرناک قرار دارند، تشکیل می شود.

بیشتر بدانید

وظایف گروه

- ۱- جست و جو برای یافتن مجروحان و افراد گمشده
- ۲- جلوگیری از ورود افراد به داخل ساختمان (این گروه باید از ورود افراد به مکانهای پرخطر جلوگیری کند).
- ۳- انتقال مجروحان به جای مناسب (افراد این گروه باید دوره های هلال احمر را نیز بگذرانند و انواع حمل مجروح را با توجه به نوع جراحت ها فرا بگیرند).
- ۴- بررسی ساختمان از نظر نشت گاز، قطع برق و شکستن لوله های آب

ت) گروه آتش نشان

پس از وقوع زمین لرزه، احتمال نشت گاز، اتصال سیم های برق و در نهایت آتش سوزی وجود دارد؛ بنابراین گروه آتش نشان با هدف واپایش (کنترل) و نظارت برای افزایش ایمنی تشکیل می شود.

بیشتر بدانید

وظایف گروه

- ۱- خاموش کردن آتش
- ۲- بررسی ساختمان از نظر احتمال آتش سوزی
- ۳- بررسی ساختمان از نظر احتمال خطرهای بعدی (برق گرفتگی، نشت گاز و...)

ایمن سازی محیط زندگی در برابر زمین لرزه

هنگام وقوع زمین لرزه، سقوط، پرتاب و افتادن برخی وسایل مانند کمد، بوفه و کتابخانه ممکن است باعث به وجود آمدن صدمات و حتی تلفات شود. به همین دلیل نیاز است با به کارگیری برخی روش ها از سقوط و افتادن این وسایل جلوگیری کنیم.

اگر وسایل موجود در تصاویر، محکم در جای خود نصب می شدند، خطر سقوط آنها کمتر نمی شد؟

فعالیت (۳)

به نظر شما، هنگام وقوع زمین لرزه در مدرسه چه خطرهایی دانش آموزان را تهدید می کند؟

پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس

فعالیت (۴)

با دقت در تصاویر زیر، مشخص کنید که هر تصویر به چه مکانی از مدرسه مربوط می‌شود و در هریک از آنها چه اقدامات ایمنی انجام شده است؟

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز
	۱-
	۲-

با توجه به آنچه که تاکنون آموخته‌اید، نسبت به تهیه چک لیست (فهرست) نکات ایمنی در مدرسه و منزل با مشورت گروه اقدام کنید و به کلاس ارائه دهید.

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	مدرسه
		خانه

نام گروه‌های چهارگانه شورای ایمنی را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

چهار مورد از راه‌های ایمن‌سازی آزمایشگاه و کتابخانه را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

چهار نمونه از وسایل ضروری گروه آتش‌نشانی را نام ببرید.

.....

.....

.....

.....

در زمان وقوع و بعد از زمین لرزه چه باید کرد؟

● زمین لرزه رودبار : ساعت ۳۰ دقیقه بامداد روز ۳۱ خرداد ۱۳۶۹ ۷/۴ در مقیاس ریشتر

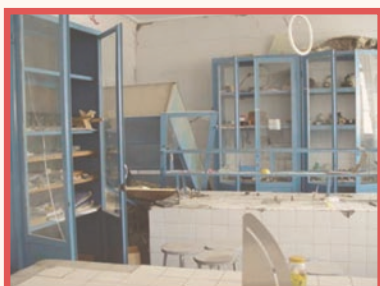

● زمین لرزه بم : ساعت ۵/۲۶ بامداد روز ۵ دیماه ۱۳۸۲ ۶/۵ در مقیاس ریشتر

تجربه نشان داده است که آگاهی و آمادگی قبل از وقوع زمین لرزه، همچنین انجام عکس العمل مناسب و به دور از عجله هنگام وقوع زمین لرزه، تأثیر زیادی در حفظ سلامت افراد داشته است. بنابراین به دست آوردن آمادگی لازم و انجام اقدامات صحیح هنگام وقوع زمین لرزه ضروری است.

فعالیت (۱)

تصاویر زیر را به دقت نگاه کنید.

با توجه به تصاویر، در زمان وقوع زمین لرزه احتمال بروز چه خطرهایی وجود دارد؟ چهار مورد را نام ببرید.

ردیف	پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس
۱		
۲		
۳		
۴		

مکان‌های مناسب و نامناسب

مکان‌های مناسب

مکان‌های مناسب به جاهایی گفته می‌شود که در زمان وقوع زمین لرزه، احتمال خطر و آسیب‌پذیری در آن محل کمتر است.

مکان‌های نامناسب

مکان‌های نامناسب به جاهایی گفته می‌شود که در زمان وقوع زمین لرزه، احتمال خطر و آسیب‌پذیری در آن محل بیشتر از جاهای دیگر است.

فعالیت (۲)

اکنون با توجه به آنچه گفته شد، مکان‌های «مناسب» و «نامناسب» را در هریک از تصاویر زیر مشخص کنید.

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
مکان مناسب :	مکان مناسب :	
مکان نامناسب :	مکان نامناسب :	

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
مکان مناسب :	مکان مناسب :	
مکان نامناسب :	مکان نامناسب :	

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
مکان مناسب :	مکان مناسب :	
مکان نامناسب :	مکان نامناسب :	
نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
مکان مناسب :	مکان مناسب :	
مکان نامناسب :	مکان نامناسب :	

پناه گیری صحیح هنگام وقوع زمین لرزه

فعالیت (۳)

۱- به نظر شما در زمان وقوع زمین لرزه چه کار باید کرد؟ هر یک از اقدامات انجام شده در تصاویر را بنویسید.

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		

برای پناه‌گیری حتماً از گوشه دیوار داخلی استفاده کنید. (دیوار داخلی به جایی گفته می‌شود که پشت آن فضای خارجی مانند حیاط، کوچه و خیابان نباشد.)

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		

نکته : راه‌پله‌ها محل‌های مناسبی برای پناه‌گیری نیستند؛ اما اگر در زمان وقوع زمین لرزه در آن مکان بودید، در کنار دیوار روی پله بنشینید و از سر خود مراقبت کنید.

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		
نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		

نکته : به یاد داشته باشیم، تمام پناه گیری ها با فرض مقاوم بودن ساختمان در برابر زمین لرزه انجام می شوند .

توجه : به علت وجود پس لرزه ها، پس از اتمام تکان های زمین لرزه با حفظ آرامش و بدون هجوم، به فضای باز بروید و در مکانی دور از ساختمان ها، تیرهای چراغ برق و وسایل خطرناک بمانید.

فعالیت (۴)

۱- با توجه به آنچه که آموخته اید، ۴ مورد از فضاهای مناسب و نامناسب «آزمایشگاه» و «کتابخانه» را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

۲- فرض کنید زمین لرزه‌ای رخ داده است و شما در کلاس درس هستید. چه محلی را برای پناه‌گیری انتخاب می‌کنید؟ پناه‌گیری را انجام دهید.

۳- مکان‌های «مناسب» و «نامناسب» را به ترتیب با رنگ‌های سبز و قرمز در محل‌هایی که مراجعه می‌کنید، مشخص کنید و بنویسید (آزمایشگاه، نمازخانه، حیاط، راهرو و...).

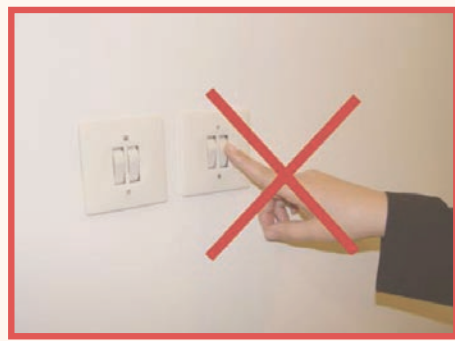

بعد از وقوع زمین لرزه چه باید کرد؟

فعالیت (۵)

با دقت به تصاویر نگاه کنید و بگویید بعد از وقوع زمین لرزه چه مواردی را باید رعایت کرد؟

ردیف	پاسخ دانش آموز	نتیجه بحث کلاس
۱		
۲		
۳		
۴		

		۵
		۶

فعالیت (۶)

علاوه بر پاسخ‌هایی که در جدول صفحه قبل دادید، موارد دیگری از اقدامات پس از وقوع زمین لرزه را بنویسید.

نکته: هنگام وقوع زمین لرزه، در صورتی که به رادیو دستی دسترسی دارید، آخرین اطلاعات و دستورالعمل‌های ضروری را دریافت کنید.

منابعی برای مطالعه بیشتر

ردیف	نام کتاب	نام نویسنده	انتشارات
۱	خاطرات «دا»	سیده اعظم حسینی	سوره مهر
۲	خاطرات مرضیه حدیدچی (دباغ)	محسن کاظمی	سوره مهر
۳	در کمین گل سرخ - زندگی نامه شهید صیاد شیرازی	محسن مؤمنی	سوره مهر
۴	بابا نظر - خاطرات شهید نظرزاد	مصطفی رحیمی	سوره مهر
۵	خاک های نرم کوشک - زندگی نامه شهید برونسی	سعید عاکف	مُلک اعظم
۶	جهاد	شهید مطهری	صدرا
۷	حماسه سازان پایداری - بسیج در آئینه رهنمودهای مقام معظم رهبری	-	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۸	آشنایی با پدافند غیرعامل	-	عابد
۹	فرهنگ نامه مصور علوم دفاعی	شهاب قهرمانی	مدرسه
۱۰	دایرة المعارف مصور تاریخ جنگ ایران و عراق	جعفر شیرعلی نیا	سایان
۱۱	سریداران	محسن حجری	مدرسه
۱۲	اسیر کوچک - خاطرات غلامرضا رضازاده	حسین نیری	سوره مهر
۱۳	سفر سرخ - مسلم بن عقیل	مجید مسعودی	مرزبانان خورشید
۱۴	پاییز ۵۹ - خاطرات زهره ستوده	رقیه میرابوالقاسمی	سوره مهر
۱۵	یکشنبه آخر - خاطرات معصومه رامهریزی	-	سوره مهر
۱۶	دوره درهای بسته ۲ - خاطرات فاطمه ناهیدی (آزاده)	-	روایت فتح
۱۷	دوره درهای بسته ۴ - خاطرات منصور کاظمیان (آزاده)	-	روایت فتح
۱۸	چمران به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۱۹	مهدی باکری به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۰	دقایقی به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۱	کاظمی به روایت همسر شهید	-	روایت فتح

۲۲	حمید باکری به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۳	فکوری به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۴	دوران به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۵	یاسینی به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۶	بابایی به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۷	زین الدین به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۸	همت به روایت همسر شهید	-	روایت فتح
۲۹	شهید باکری	حبیب یوسف زاده	مدرسه
۳۰	شهید چمران	احمد دهقان	مدرسه
۳۱	مردی با چفیه سفید - براساس زندگی شهید عباس کریمی	اصغر فکور	سوره مهر - نشر شاهد
۳۲	پروانه در چراغانی - براساس زندگی شهید خرازی	مرجان فولادوند	سوره مهر - نشر شاهد
۳۳	پرواز سفید - براساس زندگی شهید عباس بابایی	داود بختیاری	سوره مهر - نشر شاهد
۳۴	پاوه سرخ - براساس زندگی شهید چمران	داود بختیاری	سوره مهر - نشر شاهد
۳۵	آقای شهردار - براساس زندگی شهید مهدی باکری	داود امیریان	سوره مهر - نشر شاهد
۳۶	معلم فراری - براساس زندگی شهید همت	رحیم مخدومی	سوره مهر - نشر شاهد
۳۷	روزهای آخر - داستان دوران جنگ	احمد دهقان	سوره مهر
۳۸	داستان های شهر جنگی	حبیب احمدزاده	سوره مهر
۳۹	سفر به گرای ۲۷۰ درجه (رمان)	احمد دهقان	سوره مهر
۴۰	خونین شهر تا خر مشهر	محمد درودیان	مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران
۴۱	خدا بود و دیگر هیچ نبود	شهید چمران	سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۴۲	هر چند دیر - جوانی شهید صیاد شیرازی	سرهنک اسدی	ایران سبز
۴۳	تو که آن بالا نشستی - شهید زین الدین	احمد جیل عاملی	روایت فتح
۴۴	من زنده ام	معصومه آباد	نشر بروج

امروزه مراجعه به فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی بخش قابل توجهی از وقت بعضی افراد را به خود اختصاص می‌دهد. استفاده بی‌رویه، نامحدود و طولانی از فضای مجازی می‌تواند خطراتی برای افراد و خانواده‌ها ایجاد کند. بهتر است برای زندگی سالم و معنوی ضمن رعایت احتیاط در استفاده از فضای مجازی؛ با عبادت، ورزش، درس، مهارت‌آموزی، خدمت به هم‌نوع، اشتغال پاره‌وقت، آموزش زبان‌های خارجی و هنر اوقات خود را پُر بار کنیم.